

EUROPEISKA UNIONENS
DOMSTOL

Årsrapport 2025

Årsöversikt

Europeiska unionens domstol värnar unionsrätten

Europeiska unionens domstol (EU-domstolen) är en av EU:s sju institutioner EU-domstolen är EU:s rättskipande institution och har till uppgift att säkerställa att EU-rätten följs och samtidigt se till att fördragen tolkas och tillämpas på ett enhetligt sätt. Den kontrollerar även lagenligheten av de rättsakter som antas av EU:s institutioner, organ och byråer.

EU-domstolen bidrar till att upprätthålla unionens värden och verkar för att fördjupa den europeiska integrationen genom sin rättspraxis.

EU-domstolen består av två instanser: domstolen och tribunalen.

Årsrapport 2025

Årsöversikt

Innehållsförteckning

Inledning av domstolens ordförande	4
1. År 2025 i överblick	6
A. Året i bilder	8
B. Året i siffror	18
Institutionen år 2025.....	18
Verksamhetsåret (domstolen och tribunalen)	19
Språktjänsten.....	20
2. Den dömande verksamheten	22
A. Domstolen år 2025	24
Domstolens verksamhet och utveckling.....	24
Domstolens ledamöter.....	28
B. Tribunalen år 2025	32
Tribunalens verksamhet och utveckling.....	32
En betydande processutveckling.....	34
Tribunalens ledamöter	38
C. Rättspraxis från 2025	42
I fokus Unionsmedborgarskap genom "gyllene pass"	42
I fokus Direktivet om minimilöner prövas av domstolen	46
I fokus Tillgång till textmeddelanden mellan kommissionens ordförande och Pfizers vd.....	50
I fokus Informationssamhället: mycket stora onlineplattformar och förordningen om digitala tjänster	52
Tillbakablick på några av årets viktigaste domar	56

3. Administration i rättskipningens tjänst	76
A. Inledningsord av domstolens justitiesekreterare	78
B. Årets viktigaste händelser	80
År 2025: en vändpunkt i reformeringen av EU:s domstolsväsende.....	80
Ökad insyn i EU-domstolens arbete	84
Samarbete med domstolarna i Europa	87
C. Kontakter med allmänheten.....	90
4. En miljömedveten institution	94
5. Framåtblickar	98

Varje år ger EU-domstolens årsöversikt både en tillbakablick på det gångna årets händelser och en inblick i den kommande utvecklingen. Årsöversikten är också ett tillfälle att sätta EU-domstolens verksamhet i det större sammanhang som utgörs av institutionens och den europeiska integrationens historia.

Koen Lenaerts

Domstolens ordförande

Den 10 december 1952, vid det första högtidliga sammanträdet av den domstol som hade inrättats genom Parisfördraget, citerade Massimo Pilotti, domstolens första ordförande, i sitt tal den italienska poeten och politikern Dante Alighieri: "*ubicumque potest esse litigium, ibi debet esse iudicium*" ("där det kan uppstå en tvist, måste det finnas en domstol"). Massimo Pilotti framhöll också att den nyinrättade domstolen hade till uppgift att garantera alla – det vill säga "stater, företag och enskilda personer" – att de åtgärder som vidtogs av gemenskapsorganen hölls inom bestämda gränser.

Jean Monnet välkomnade samma dag den nya domstolen, i vilken han såg "inte enbart Europeiska kol- och stålgemenskapens domstol, utan även en europeisk federal högsta domstol i vardande", vilket var ett uttryck för "den preeminenta plats som lag och rätt har i gemenskapen". Mer än 70 år senare fortsätter dessa grundläggande principer att inspirera institutionens dagliga arbete. De belyser de framsteg som gjordes under år 2025 och de utmaningar som institutionen kan vänta sig under år 2026.

2025 var det första helåret sedan genomförandet av den reform som trädde i kraft den 1 oktober 2024 och som innebar att domstolens behörighet att meddela förhandsavgöranden delvis överfördes till tribunalen inom sex särskilda områden (mervärdesskatt, punktskatter, tullkodex, tullklassificering, passagerarrättigheter och systemet för handel med utsläppsätter). Resultaten har visat sig vara mycket tillfredsställande. Reformen bygger på en mekanism med en "gemensam kontaktpunkt". Enligt denna mekanism ska begäranden om förhandsavgörande ges in till domstolen, som efter interna samråd avgör huruvida den själv ska handlägga begäran eller överlämna den till tribunalen. Sedan reformen trädde i kraft har den gemensamma kontaktpunkten behandlat

nästan 100 begäranden om förhandsavgörande, och cirka nio av tio har överlämnats till tribunalen, eftersom de uteslutande rörde något av de sex ovannämnda områdena.

Dessutom har både domstolens och tribunalens sammansättning ändrats vid flera tillfällen under år 2025. Två nya domare har tillträtt tjänster vid domstolen, varav en kommer från tribunalen. Vid tribunalen gjordes fem nya utnämningar, varav två för att ersätta ledamöter som blivit domare vid domstolen. I september 2025 förlängde medlemsstaternas regeringar dessutom förordnandena för 19 domare vid tribunalen för perioden 2025–2031. Marc van der Woude omvaldes till tribunalens ordförande för ett tredje mandat, medan Savvas Pappasavvas på nytt valdes till vice ordförande.

Arbetet med att genomgripande förändra institutionens kommunikationspolicy fortsatte under år 2025. Bland annat lanserades korta videor där EU-domstolens ledamöter presenterar innehållet i de mest uppmärksammade avgörandena. En domare som är ledamot av den avdelning som har avgjort målet presenterar på ett koncist och pedagogiskt sätt målets bakgrund och hur domstolen har avgjort rättsfrågorna. Parallellt med detta har flera större projekt slutförts för att kunna sjösättas samtidigt från och med januari 2026: omarbetningen av webbplatsen Curia, som tjänar som institutionens huvudsakliga webbportal, framtagandet av en ny sökmotor samt utvecklingen av den ditintills interna audiovisuella plattformen [Curia Web TV](#) till ett effektivt verktyg för kommunikation utåt, som ett komplement till befintliga kommunikationskanaler.

När det gäller tekniska framsteg spelar artificiell intelligens en fortsatt viktig roll i institutionens omvandling. Under året har flera verktyg baserade på denna teknik lanserats eller testats, däribland Curia AI Brain, som är en plattform för internt bruk som EU-domstolen själv har tagit fram för att utrusta sin personal med en rad specialiserade AI-assistenter som svarar mot institutionens specifika behov.

Slutligen inföll 25-årsjubiléet för Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna den 7 december 2025. För att högtidlighålla detta jubileum och stadgans bidrag till rättspraxis och skyddet av de grundläggande rättigheterna kommer nästa Domarforum, som hålls vid domstolen i mars 2026, att helt ägnas åt stadgans centrala roll i EU:s rättsordning.

Med dessa projekt och en stadig blick mot framtiden har domstolen hållit fast vid sin målsättning sedan 1952: att garantera iakttagandet av rätten, medborgarnas förtroende och stabiliteten i EU:s rättsordning.

A large, bold white number '1' is centered on the left side of the image. The background is dark and features a curved architectural structure with a grid of lines and several bright, glowing light sources. The overall aesthetic is modern and architectural.

1

År 2025 i överblick

A. Året i bilder

Januari

Högtidlig försäkran från Europeiska kommissionen

Vid de högtidliga sammankomsterna i januari, februari, mars och maj avlägger Europeiska kommissionens ordförande Ursula von der Leyen och kommissionens ledamöter den högtidliga försäkran som anges i fördragen, i samband med utnämningen av den nya Europeiska kommissionen.

Februari

Högtidlig försäkran från Europeiska ombudsmannen

Teresa Anjinho, som valts av Europaparlamentet till Europeisk ombudsman, avlägger högtidlig försäkran inför domstolen.

Mars

Tjänstemän vid EU-domstolen besöker Europadomstolen

En delegation från EU-domstolen, bestående av chefer för dess olika avdelningar och justitiesekreteraren, är i Strasbourg för ett officiellt besök vid Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna. Delegationen deltar i flera rundabordssamtal om gemensamma utmaningar och möjligheter till samarbete mellan de två domstolarna.

Högtidlig sammankomst till minne av avlidna ledamöter

En högtidlig hyllning hålls till minne av Uno Lõhmus, den första estniska domaren vid domstolen (2004–2013), som gick bort i augusti 2024, och Ena Cremona, den första maltesiska domaren vid tribunalen (2004–2012), som gick bort i maj 2024.

30 år sedan Finland, Sverige och Österrike anslöt sig till EU

En ceremoni för att högtidlighålla trettioårsjubileet av Finlands, Sveriges och Österrikes anslutning till EU hålls vid EU-domstolen. Ceremonin inleddes av domstolens ordförande, Koen Lenaerts och dignitärer från dessa medlemsstater höll anföranden. Respektive talare introducerades av ledamöter i domstolen.

April

Final i "European Law Moot Court"

Universitetet i Freiburg (Schweiz) vinner 2025 års upplaga av denna rättegångstävling för universitetsstudenter, som anordnades för första gången år 1988.

Europaparlamentet och EU-domstolen sammanträder för sin årliga dialog

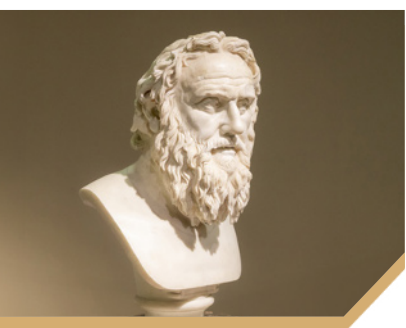
Europaparlamentet och EU-domstolen sammanträder i Luxemburg för den andra upplagan av institutionernas årliga dialog om hur EU:s domstolssystem fungerar. Dialogen inrättades i samband med att EU-domstolens stadga reformerades för att delvis överföra behörigheten att meddela förhandsavgöranden på vissa särskilda rättsområden från domstolen till tribunalen.

Maj

EU-domstolen på Europadagen

EU-domstolen deltar i "Europabyn", som Europeiska kommissionens representation i Luxemburg anordnar i samarbete med Europaparlamentets förbindelsekontor i Luxemburg med anledning av Europadagen. I år hålls evenemanget i Echternach, en stad i östra Luxemburg.

Tre nya konstverk på lån till domstolen

I maj överlämnades den polska konstnären Magdalena Abakanowicz's konstverk *Figury z cyklu Mędracy* (Figurer ur serien "De vise") officiellt till domstolen. Verket lånas från Nationalmuseet i Wrocław, under ledning av Adam Mickiewicz-institutet.

I oktober överlämnades tavlan *Silence* av den slovakiska konstnären Tamara Klimová officiellt till domstolen av Bratislavas stadsgalleri.

I oktober överlämnades även marmorskulpturen *Lykurgos byst* till domstolen, av Museo Archeologico Nazionale di Napoli (MANN). Verket föreställer den mytiske lagstiftaren från Sparta.

Tribunalen avkunnar en dom i direktsändning

För första gången avkunnas en dom från tribunalen i direktsändning. Detta är ett led i utvecklingen av institutionens kommunikationsmedel och kommunikationskanaler och återspeglar dess vilja att göra den europeiska rättskipningen mer tillgänglig för EU-medborgarna.

Juni

Det första videoreferatet om en dom från domstolen

Institutionen sjösatte ett nytt kommunikationsformat: ett videoreferat där en av domstolens ledamöter kortfattat presenterar och förklarar en dom. På så sätt gör domstolen sina viktiga avgöranden mer synliga och tillgängliga för allmänheten och medier.

Nya ledamöter avlägger ed

Vid en högtidlig sammankomst avlägger Marko Bošnjak ed i samband med att han tillträder sin tjänst som domare vid domstolen. Danutė Jočienė och Jörgen Hettne avlägger ed som domare i tribunalen.

Juli

”EU Legal Summer School”

Som ett led i att marknadsföra Luxemburg som tjänstgöringsort för personal vid EU-institutionerna är EU-domstolen för första gången med och samordnar ”EU Legal Summer School”, där fler än trettio studenter och unga yrkesverksamma från 24 europeiska länder deltar.

September

Tredje upplagan av konferensen ”EU United in Diversity”

Bulgariens författningsdomstol står värd för den tredje upplagan av konferensen ”EU United in Diversity”, som anordnas i samarbete med EU-domstolen. Konferensen samlar medlemsstaternas författningsdomstolar och handlar i år om författningsrättens roll i EU:s gemensamma rättsordning.

Nya ledamöter tillträder sina tjänster vid domstolen och tribunalen, och partiell nytillsättning vid tribunalen

En högtidlig sammankomst hålls vid EU-domstolen för att uppmärksamma vissa ledamöters avgång och nya ledamöters edsavläggelse. Alexander Kornezov blir domare vid domstolen. Nya domare att tillträda sina tjänster vid tribunalen är Francesco Bestagno, Raffaella Pezzuto och Tanja Pavelin.

Tribunalens ordförande och vice ordförande väljs om

Efter den partiella nytillsättningen av ledamöterna vid Europeiska unionens tribunal valdes Marc van der Woude om till tribunalens ordförande för perioden 2025–2028. Även Savvas Pappasavvas valdes om, till vice ordförande för samma period.

EU-domstolen besöker Belgiens författningsdomstol

En delegation från EU-domstolen besöker Belgiens författningsdomstol. Diskussionerna handlar om författningsdomstolens roll som europeisk domstol, utlänningsrätt, jämställdhet och avvägningen mellan säkerhet och integritet i en digital miljö.

EU-domstolen besöker Italiens författningsdomstol

En delegation från EU-domstolen besöker Italiens författningsdomstol. Diskussionerna handlar om författningsdomstolens roll som europeisk domstol, rättsstatsprincipen, säkerhet och integritet samt asyl och migration.

Oktober

Final i tävlingen Young European Lawyers Contest

EU-domstolen står värd för finalen i tävlingen Young European Lawyers Contest, som anordnas av Academy of European Law (ERA). Lag från hela Europa är med och tillämpar EU:s lagstiftning om digital rätt, dataskydd, artificiell intelligens och gränsöverskridande rättskipning. De processar inför en panel bestående av domare från tribunalen och andra jurister.

Öppet hus på domstolen

Varje år öppnar EU-domstolen sina dörrar för allmänheten, som kan komma in och se hur domstolen fungerar, lära sig om dess historia och upptäcka lokalerna. År 2025 fick nästan 2 600 besökare ur allmänheten chansen att lära sig mer om EU-domstolens centrala roll i EU:s uppdrag. Besökarna fick sig en titt bakom kulisserna och en inblick i domstolsförfarandena, och de fick även träffa de som arbetar på domstolen.

November

EU-domstolen på besök i Cypern

En delegation från EU-domstolen besöker Cypern för att träffa landets högsta författningsdomstol och högsta domstol och diskutera jämlikhet, dataskydd och asylförfaranden. Under besöket träffar delegationen även president Nikos Christodoulides, Representanhusets talman Annita Demetriou, justitieminister Marios Hartsiotis och riksåklagaren George Savvides.

EU-domstolen besöker Högsta domstolen i Spanien

En delegation från EU-domstolen tas emot i Madrid av ordföranden för Högsta domstolen i Spanien, Isabel Perelló Doménech. Under besöket äger flera tematiska diskussioner rum om EU-rätten, skyddet av de grundläggande rättigheterna och utmaningar för rättsstatsprincipen och för domstolarnas oberoende.

Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna besöker EU-domstolen

En delegation från Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna gör ett officiellt besök vid EU-domstolen. Under besöket hålls flera rundabordssamtal om gemensamma frågor, såsom barnets bästa, yttrandefrihet i den digitala eran och tillgång till asylförfaranden.

Möte inom EU:s domstolsnätverk

Kontaktpersonerna i EU:s domstolsnätverk håller sitt sjunde årliga möte i Lissabon, med representanter från 47 medlemsdomstolar. Mötet ägnas åt dialog mellan domstolarna i EU, med särskild tonvikt på skyldigheten att begära förhandsavgörande för nationella domstolar i sista instans.

December

Domarforum

Domstolen välkomnar ungefär 150 domare från EU:s medlemsstater. Detta forum ger de nationella domarna möjlighet att diskutera frågor av gemensamt intresse direkt med EU-domstolens ledamöter, vilket stärker det nära samarbete som binder institutionen till de nationella domstolarna.

Dag för ökad medvetenhet om funktionshinder

Med anledning av den internationella funktionshindersdagen ägnar EU-domstolen två dagar åt ökad medvetenhet. Genom en rad aktiviteter uppmuntras deltagarna att genom konst, kultur och kommunikation upptäcka de värden personer med funktionsnedsättning är bärare av: kreativitet, anpassningsförmåga och förmågan att vara en inspirationskälla för alla.

Finalen i tävlingen Themis 2025

EU-domstolen står värd för finalen i tävlingen Themis, som är öppen för blivande domare i EU som genomgår sin grundutbildning. Tävlingen är ett av flaggskeppsinitiativen från Europeiska nätverket för rättslig utbildning (EJTN). Åtta lag från sex medlemsstater presenterar sina arbeten, och det rumänska laget tar hem segern.

Besök av Rådet för de europeiska advokatsamfunden (CCBE)

En delegation från CCBE, som företräder advokatsamfunden i 46 länder, gör, under ledning av ordföranden Thierry Wickers, ett officiellt besök vid EU-domstolen. Det hålls rundabordssamtal om domstolsförfaranden, advokaters oberoende och den tekniska utvecklingen, däribland artificiell intelligens och direktsändning av förhandlingar.

B. Året i siffror

↘ Institutionen år 2025

81 domare från de 27 medlemsstaterna

Domstolen

27 domare 11 generaladvokater

Tribunalen

54 domare

2 302

tjänstemän och övriga anställda

61 %
kvinnor

39 %
män

Innehas av kvinnor:

54 % av handläggartjänsterna

50 % av chefstjänsterna på mellannivå och högre nivå

Andelen kvinnor på högre befattningar inom EU-domstolens administration är högre än genomsnittet vid övriga EU-institutioner.

Budget : 537 miljoner euro

Andel rättegångshandlingar som lämnades in via e-Curia:

 e-Curia

92 % domstolen

97 % tribunalen

12 903 användarkonton för e-Curia

e-Curia är en it-applikation som gör det möjligt för parternas ombud i mål vid domstolen och tribunalen och för nationella domstolar i samband med begäran om förhandsavgörande från domstolen eller tribunalen att utväxla rättegångshandlingar med kanslierna elektroniskt.

↘ Verksamhetsåret (domstolen och tribunalen)

1 878 inkomna mål

2 301 avgjorda mål

2 489 pågående mål

Genomsnittlig handläggningstid : 18,2 månader

↘ Språktjänsten

EU-domstolen är en mångspråkig institution och måste därför kunna handlägga ett mål oavsett vilket av EU:s officiella språk som målet kommer in på. EU-domstolens avgöranden publiceras på samtliga officiella EU-språk.

24
rättegångsspråk

552
möjliga
språkkombinationer

600 juristlingvister som översätter
skriftliga handlingar

1 405 000 sidor att översätta

1 386 000 översatta sidor

511

förhandlingar och sammanträden
med simultantolkning

69

tolkar för förhandlingar och
sammanträden

Flerspråkighet vid EU-domstolen – En garanti
för rätten till domstolsprövning på lika villkor

[Se videon](#)

De tvingande regler om språkanvändning som styr EU-domstolens översättningsarbete innebär att det finns möjlighet att använda samtliga av EU:s 24 officiella språk under målens handläggning. Samtliga översättningar avser mycket komplicerade juridiska texter. Detta är skälet till att EU-domstolens översättningstjänst bara anställer juristlingvister, det vill säga jurister som avlagt examen från en fullständig juristutbildning och som har fördjupade kunskaper i minst två officiella EU-språk utöver modersmålet.

2

Den dömande
verksamheten

A. Domstolen år 2025

Domstolen handlägger i första hand mål om förhandsavgörande. När en nationell domstol är osäker på hur en EU-bestämmelse ska tolkas eller om en sådan bestämmelse är giltig, vilandeförklarar den sitt mål och hänskjuter en fråga till EU-domstolen. Med vägledning av EU-domstolens svar kan den nationella domstolen sedan avgöra det nationella målet. Mål som kräver ett svar inom en mycket kort tid (till exempel i fråga om asyl, gränskontroll eller bortförande av barn) handläggs enligt ett förfarande för brådskande mål om förhandsavgörande.

Domstolen handlägger också mål om direkt talan. I denna typ av mål väcks talan direkt vid domstolen, antingen för att få en EU-rättsakt ogiltigförklarad (talan om ogiltigförklaring) eller för att få fastställt att en medlemsstat inte följer EU-rätten (talan om fördragsbrott). Om medlemsstaten inte följer domen i vilken fördragsbrottet fastställs, så kan domstolen, efter en andra talan, en så kallad talan om "dubbelt fördragsbrott", besluta om ekonomiska påföljder för den aktuella medlemsstaten.

Det är även möjligt att överklaga tribunalens avgöranden till domstolen. Domstolen kan upphäva tribunalens avgöranden.

Slutligen kan en begäran om yttrande framställas till domstolen för att få klargjort huruvida ett avtal som EU avser att ingå med ett tredjeland eller en internationell organisation är förenligt med EU-fördragen. En sådan begäran får framställas av en EU-medlemsstat eller av en EU-institution.

Koen Lenaerts

Domstolens ordförande

↘ Domstolens verksamhet och utveckling

År 2025 är ett märkesår på flera sätt.

Först och främst var detta det första helåret efter genomförandet av den sista delen av reformen av Europeiska unionens domstolsstruktur enligt [förordning 2024/2019](#), med målet att omfördela arbetsbördan mellan de två EU-domstolarna i syfte att, med så kort handläggningstid som möjligt, kunna meddela avgöranden av hög kvalitet.

Reformens sista del bestod bland annat av en överföring av delar av domstolens behörighet att meddela förhandsavgöranden till tribunalen. Behörighetsöverföringen till tribunalen skedde från och med den 1 oktober 2024 och avser domstolens behörighet inom sex särskilda områden (mervärdesskatt, punktskatter, tullkodex, tullklassificering, passagerarrättigheter och systemet för handel med utsläppsrätter). Den bygger på

889

inkomna mål

580 mål om förhandsavgörande

varav

4 brådskande mål om

förhandsavgörande

De medlemsstater vilkas domstolar oftast framställer begäran om förhandsavgörande:

Italien:	110
Polen:	63
Tyskland:	61
Österrike:	47
Bulgarien:	42

58 mål om direkt talan

varav 49 mål om fördragsbrott

1 mål om "dubbelt fördragsbrott"

245 överklaganden av

tribunalens avgöranden

1 begäran om yttrande

5 ansökningar om rättshjälp

mekanismen med en "gemensam kontaktpunkt", enligt vilken alla begäranden om förhandsavgörande ska ges in till domstolen. När en begäran om förhandsavgörande avser något av dessa sex områden avgör ordföranden, efter att ha hört antingen vice ordföranden och förste generaladvokaten eller domstolen i administrativt plenum, huruvida begäran ska överlämnas till tribunalen eller avgöras av domstolen. Under år 2025 har 65 av de 74 begäranden om förhandsavgörande som behandlats av den gemensamma kontaktpunkten överlämnats till tribunalen. Besluten om överlämnande kunde fattas snarast möjligt tack vare ett nära och kontinuerligt samarbete mellan domarkabinetten och tjänsteavdelningarna, i synnerhet domstolens kansli och direktoratet för forskning och dokumentation.

Den 1 september 2024 utvidgades systemet med prövningstillstånd för överklaganden av tribunalens domar och beslut avseende dels beslut från sex nya oberoende överklagandenämnder, dels tvister som rör fullgörande av avtal som innehåller en skiljeklausul. Utvidgningen genomfördes i överensstämmelse med den praxis som utvecklats sedan systemet infördes. Av de 36 ansökningar som prövades av avdelningen för prövningstillstånd bifölls två, varav en avsåg en avtalstvist (beslut i målet *SC/Eulex Kosovo*, [C-881/24 P](#)), vilket numera är ett ämnesområde som faller under denna avdelnings behörighet. Båda ansökningar bifölls eftersom de aktualiserade frågor som är av vikt för enhetligheten eller konsekvensen i, eller utvecklingen av, EU-rätten.

När det gäller domstolens sammansättning markerades år 2025 av att den nye slovenske domaren Marko Bošnjak tillträdde den tjänst som blev vakant efter vår kollega Marko Ilešičs beklagliga bortgång den 20 juni 2024. Den första bulgariska domaren vid domstolen, Alexander Arabadjiev, lämnade under år 2025 sin tjänst. Han ersattes av Alexander Kornezov, tidigare domare vid tribunalen.

Slutligen utgjorde 2025 en viktig vändpunkt i domstolens kommunikations- och öppenhetspolicy. Betydande framsteg gjordes för att ytterligare närma EU-domstolens verksamhet till EU-medborgarna och bättre tillgodose yrkesverksamma juristers behov.

En part som inte har möjlighet att bära kostnaderna för att föra talan i tribunalen kan ansöka om rättshjälp.

På kommunikationsområdet har, förutom lanseringen av videoreferat i vilka domstolens ledamöter kortfattat presenterar några av de viktigaste domarna, flera stora projekt närmast sig slutförandet för att kunna sjösättas i början av 2026: omarbetningen av webbplatsen Curia, utvecklingen av en från grunden uppdaterad sökmotor för externa användare och framtagandet av Curia Web TV i en version som är tillgänglig för alla internetanvändare. Dessa förändringar kommer att avsevärt förbättra tillgången till information om EU-domstolens verksamhet för alla EU-medborgare.

På temat ökad öppenhet i domstolens förfaranden bör det också nämnas att man i samband med den senaste reformen av domstolsstrukturen beslutade att inlagor och skriftliga yttranden i mål om förhandsavgörande ska offentliggöras. Dessutom antogs den 1 april 2025 ett beslut om bestämmelser och villkor för att göra det möjligt att webbsända förhandlingar. Webbsändningar ökar förståelsen av EU-domstolens roll och verksamhet och gör parternas grunder, argument och yttranden, generaladvokaternas förslag till avgörande och domstolens domar mer lättillgängliga.

Vid sidan av sin dömande verksamhet har domstolen fortsatt sina insatser inom utbildning, kommunikation och kontakter med medlemsstaternas domstolar. Den 3–5 september 2025 hölls den tredje upplagan av konferensen "EU-nited in diversity" i Sofia (Bulgarien). Konferensen samlar författningsdomstolar och motsvarande samhällsinstitutioner med konstitutionell behörighet i EU:s medlemsstater samt EU-domstolen och har som mål att stimulera dialogen domstolarna emellan och stärka samverkan inom den gemensamma rättsordningen som utgörs av EU och medlemsstaternas rättssystem. Den 1 och den 2 december 2025 tog domstolen emot cirka 150 domare från medlemsstaterna vid sitt årliga Domarforum. Detta forum, som anordnades för första gången år 1968, ger nationella domare möjlighet att bekanta sig med EU-domstolens verksamhet och diskutera frågor av gemensamt intresse direkt med institutionens ledamöter, vilket stärker det nära samarbete som binder institutionen till de nationella domstolarna. Härvidlag ska det även uppmärksammas att antalet möten och utbildningar som, i samarbete med European Judicial Training Network, anordnats inom EU:s domstolsnätverk har ökat, särskilt vad gäller mål om förhandsavgörande. Slutligen var domstolen i december 2025 för första gången värd för finalen i Themis-tävlingen, som anordnades av European Judicial Training Network. Denna prestigefyllda tävling ger framtida domare och åklagare från Europas alla hörn ett unikt tillfälle att förbättra sina praktiska kunskaper om EU-rätten och bidrar således till att stärka den gemensamma rättskulturen inom EU.

Statistiken för det gångna året visar ett fortsatt högt antal mål som anhängiggjorts vid domstolen (889) och avslutats av denna (774), varav det sistnämnda talet till stor del förklaras av domstolens partiella ny tillsättning under år 2024. 31 december 2025 uppgick antalet pågående mål till 1 322. Den genomsnittliga handläggningstiden, alla måltypers sammantagna, var 16,7 månader år 2025.

774 avgjorda mål

561 mål om förhandsavgörande varav

3 brådskande mål om förhandsavgörande

51 mål om direkt talan varav 38 fastställda
fördragsbrott mot 20 medlemsstater

5 domar om "dubbelt fördragsbrott"

156 överklaganden av tribunalens
avgöranden varav 24 mål där tribunalens
avgörande upphävdes

Genomsnittlig handläggningstid:

16,7 månader

Genomsnittlig handläggningstid för
brådskande mål om förhandsavgörande:

3,4 månader

1 322

pågående mål per den 31 december 2025

Huvudsakliga ämnesområden:

Området med frihet, säkerhet och rättvisa	142
Statligt stöd och konkurrens	132
Ekonomisk och monetär politik	111
Fri rörlighet, etableringsfrihet och inre marknaden	106
Konsumentskydd	95
Gemensam utrikes- och säkerhetspolitik	79
Tillnärmning av lagstiftning	76
Miljö	63
Socialpolitik	52
Transport	47

[Se utförlig statistik från
domstolen](#)

↘ Domstolens ledamöter

Domstolen är sammansatt av 27 domare och 11 generaladvokater.

Domarna och generaladvokaterna utses av medlemsstaternas regeringar i samförstånd efter hörande av en kommitté som ska avge yttrande om kandidaternas lämplighet att utöva dessa ämbeten. Förordnandet löper under sex år och kan förnyas.

De ska utses bland personer vilkas oavhängighet inte kan ifrågasättas och som uppfyller nödvändiga villkor för utövande av de högsta domarämbetena i hemlandet eller som besitter allmänt erkända kvalifikationer.

Domarna fullgör sitt uppdrag på ett fullständigt opartiskt och oberoende sätt.

Domstolens domare utser själva ordföranden och vice ordföranden. Domarna och generaladvokaterna utser en justitiesekreterare för en period på sex år.

I de mål som de tilldelas ska generaladvokaterna fullständigt opartiskt och oavhängigt avge ett juridiskt yttrande, ett så kallat "förslag till avgörande". Detta förslag är inte bindande för domstolen, men bidrar till att utreda saken i målet ytterligare.

Under 2025 tillträdde följande personer som domare vid domstolen: Marko Bošnjak (Slovenien) i juni, som ersatte Marko Ilešič, och Alexander Kornezov (Bulgarien) i september, som ersatte Alexander Arabadjiev.

K. Lenaerts
Ordförande

T. von Danwitz
Vice ordförande

F. Biltgen
Ordförande på
första avdelningen

K. Jürimäe
Ordförande på andra
avdelningen

C. Lycourgos
Ordförande på tredje
avdelningen

I. Jarukaitis
Ordförande på fjärde
avdelningen

**M.L. Arastey
Sahún**
Ordförande på femte
avdelningen

M. Szpunar
Förste
generaladvokat

I. Ziemele
Ordförande på sjätte
avdelningen

J. Passer
Ordförande på
tionde avdelningen

**O. Spineanu-
Matei**
Ordförande på
åttonde avdelningen

M. Condiñanzi
Ordförande på
nionde avdelningen

F. Schalin
Ordförande på
sjunde avdelningen

J. Kokott
Generaladvokat

S. Rodin
Domare

**M. Campos
Sánchez-Bordona**
Generaladvokat

E. Regan
Domare

**N.J. Cardoso da
Silva Piçarra**
Domare

A. Kumin
Domare

N. Jääskinen
Domare

J. Richard de la Tour
Generaladvokat

A. Rantos
Generaladvokat

D. Gratsias
Domare

M. Gavalec
Domare

N. Emiliou
Generaladvokat

Z. Csehi
Domare

T. Čapeta
Generaladvokat

L. Medina
Generaladvokat

B. Smulders
Domare

D. Spielmann
Generaladvokat

A. Biondi
Generaladvokat

S. Gervasoni
Domare

N. Fenger
Domare

R. Frendo
Domare

R. Norkus
Generaladvokat

M. Bošnjak
Domare

A. Kornezov
Domare

A. Calot Escobar
Justitiesekreterarer

Protokollär ordning från och med den 7 oktober 2025

B. Tribunalen år 2025

Tribunalens främsta uppgift är att, som första instans, pröva mål där direkt talan väcks av fysiska eller juridiska personer (enskilda, bolag, föreningar med mera) som är personligen och direkt berörda av rättsakter antagna av EU:s institutioner, organ eller byråer. Även medlemsstaterna får väcka en sådan talan, utan något krav på att de måste vara personligen och direkt berörda.

Tribunalens avgöranden får överklagas till domstolen, som då endast prövar rättsfrågor. I mål där frågan redan har prövats i två instanser (först av en oberoende överklagandenämnd och därefter av tribunalen) meddelar domstolen prövningstillstånd till överklagandet endast om det aktualiserar en fråga som är av vikt för enhetligheten eller konsekvensen i EU-rätten eller dess utveckling.

Sedan den 1 oktober 2024 är tribunalen även behörig att pröva mål om förhandsavgörande som överlämnats av domstolen och som uteslutande avser ett eller flera av följande sex specifika rättsområden: gemensamma systemet för mervärdesskatt, punktskatter, tullkodexen, klassificeringen av varor enligt Kombinerade nomenklaturen, kompensation och assistans till passagerare vid nekad ombordstigning, försenade eller inställda transporttjänster samt systemet för handel med utsläppsrätter för växthusgaser.

En stor del av målen är av ekonomisk art: immaterialrätt (EU-varumärken och formgivningar), konkurrens och statligt stöd, samt tillsyn av bank- och finanssektorn.

Tribunalen är även behörig att pröva tvister mellan EU och dess anställda.

Marc van der Woude

Tribunalens ordförande

↘ Tribunalens verksamhet och utveckling

För tribunalen präglades år 2025 i synnerhet av två händelser som inträffade i september: den partiella nytillsättningen av tribunalens ledamöter samt utgången av övergångsperioden för handläggning av mål om förhandsavgörande.

Den 15 september 2025 lämnade tre ledamöter tribunalen i samband med den partiella nytillsättningen, nämligen domaren Vesna Tomljenović, avdelningsordföranden Roberto Mastroianni och avdelningsordföranden Ornella Porchia, medan domaren Alexander Kornezov utnämndes till domare vid domstolen. Tribunalen tackar dem för deras viktiga bidrag till utvecklingen av rättspraxis. Samma dag avlade domarna Francesco Bestagno, Raffaella Pezzuto och Tanja Pavelin högtidlig försäkran som nya

989
inkomna mål

820
mål om direkt talan varav:

Mål om immateriell och industriell äganderätt	257
Personalmål	109
Statligt stöd och konkurrens	39

21 mål där talan väckts av en
medlemsstat

65 begäranden om
förhandsavgörande

52 ansökningar om rättshjälp

En part som inte har möjlighet att bära kostnaderna för att föra talan i tribunalen kan ansöka om rättshjälp.

ledamöter av tribunalen. Det nya domarkollegiet valde därefter om sin ordförande och vice ordförande för en mandatperiod på tre år och valde bland ledamöterna tio avdelningsordförande.

Dessa händelser sammanföll med utgången av den övergångsperiod som tribunalen hade infört efter att domstolens behörighet i mål om förhandsavgöranden delvis överfördes till tribunalen i enlighet med förordning 2024/2019 (denna reform började tillämpas den 1 oktober 2024). De interna följderna blev att tribunalen inrättade två specialiserade avdelningar för att handlägga mål om förhandsavgöranden, med sex domare på respektive avdelning, varav en väljs ut som generaladvokat för handläggningen av dessa mål. Till skillnad från direkt talan tilldelas mål om förhandsavgörande inledningsvis en sammansättning av fem domare. Detta utesluter inte att ett mål kan tilldelas en annan dömande sammansättning i ett senare skede. Tribunalen har även valt två domare som ska ersätta generaladvokaterna om dessa är förhindrade att fullgöra sitt uppdrag, för att sörja för en optimal handläggning av mål om förhandsavgörande.

Den ovan beskrivna omorganisationen och de nya ledamöternas tillträdande av sina tjänster har dock haft en positiv inverkan på tribunalens dömande verksamhet; tribunalen kunde under år 2025 avsluta 1 527 mål (varav 404 förenade mål som väckts av tidigare Europaparlamentsledamöter mot Europaparlamentet, vilka gäller systemet med tilläggs pension), vilket är ett historiskt rekord. Med hänsyn till att 989 mål inleddes minskade antalet mål som var anhängiga vid årets slut till 1 167 mål. Vad närmare bestämt gäller mål om förhandsavgöranden överfördes 65 sådana till tribunalen under 2025, medan 16 avslutades.

Den genomsnittliga handläggningstiden uppgick till 18,9 månader för samtliga rättsområden och avgöranden sammantagna. En hopslagning av de 404 huvudsakligen identiska målen till ett enda mål ger en genomsnittlig handläggningstid på 16 månader. Mål om förhandsavgörande hade en kortare genomsnittlig handläggningstid på 6,2 månader.

34,7 procent av de avslutade målen år 2025 avgjordes av tribunalen i en sammansättning med fem domare (däribland de 404 nämnda förenade målen). Bland de viktigaste målen (se kapitlet "Tillbakablick på årets viktigaste domar") handlades två av stora avdelningen, bestående av 15 domare, och två av mellanstora avdelningen, bestående av nio domare. Den mellanstora avdelningen inrättades av tribunalen i samband med den senaste reformen år 2024. Det rör sig om målen *Stevi och The New York Times/kommissionen* och *Österrike/kommissionen* (stora avdelningen) samt de förenade målen *YL/rådet* och *YL/rådet och EUIPO* (mellanstora avdelningen).

Under detta första helår sedan delar av domstolens behörighet i mål om förhandsavgörande den 1 oktober 2024 överfördes till tribunalen, har tribunalen bemästrat sitt nya uppdrag och handläggningen av dessa mål har blivit fullständigt integrerad i de interna rutinerna. Tribunalen har åstadkommit detta samtidigt som den inom ramen för sin dömande verksamhet som helhet har avgjort ett exceptionellt stort antal mål. Den effektiva och proaktiva handläggning av mål som tribunalen har visat prov på, illustrerar tydligt att tribunalen, nu mer än någonsin, är redo att möta nya utmaningar.

↘ En betydande processutveckling

År 2025 präglades främst av effekterna av den reform som infördes genom [förordning 2024/2019](#). Reformen beslutades i ett läge där både antalet pågående mål om förhandsavgörande och den genomsnittliga handläggningstiden för sådana mål vid domstolen ökade. Den har inneburit två stora förändringar för tribunalens del: För det första, behövdes en ny dömande sammansättning inrättas och, för det andra, överfördes en del av behörigheten att avgöra mål om förhandsavgörande från domstolen till tribunalen.

Det är således mot denna bakgrund som den mellanstora avdelningen, som består av nio domare, har avkunnat sin första dom och tilldelats flera mål. Inrättandet av denna avdelning motiverades i synnerhet av viljan att upprätthålla enhetligheten i de förhandsavgöranden som tribunalen meddelar och av en strävan att tillgodose god rättskipning.

Tribunalens avdelning för förhandsavgöranden har också meddelat sina första avgöranden. Dessa avsåg två av de sex särskilda områden där behörigheten har överförs till tribunalen. Det rör sig närmare bestämt om punktskatter och det gemensamma systemet för mervärdesskatt.

Savvas Papasavvas

Tribunalens vice
ordförande

Det första målet om förhandsavgörande som tribunalen avgjorde, som avslutades genom domen av den 9 juli 2025 i mål [T-534/24](#), *Gotek*, avsåg tolkningen av artiklarna 7 och 8 i rådets direktiv 2008/118/EG. Begäran hade framställts i en tvist mellan en fysisk person och Kroatiens finansministerium angående uppbörd av punktskatt som denna person var skyldig att betala i samband med en fiktiv leverans av punktskattepliktiga varor som angavs på falska fakturor.

Avseende det gemensamma systemet för mervärdesskatt prövade tribunalen i sin dom av den 26 november 2025, *Versäofast* ([T-657/24](#)), en begäran om förhandsavgörande om tolkningen av artikel 135.1 b, i rådets direktiv 2006/112/EG. Begäran hade framställts i en tvist mellan *Versäofast* och skattemyndigheten angående en kreditförmedlingsverksamhet som *Versäofast* bedrev och som skattemyndigheten hade kvalificerat som kreditförmedlingsverksamhet som är undantagen från mervärdesskatteplikt.

De generaladvokater som bistår tribunalen vid handläggningen av mål om förhandsavgörande har också föredragit sina första förslag till avgörande.

I sitt förslag till avgörande i målet *Accorinvest* ([T-653/24](#)), som föredrogs den 29 oktober 2025, tog generaladvokat Maja Brkan ställning till en begäran om förhandsavgörande avseende tolkningen av artikel 1.2 i rådets direktiv 2008/118/EG. Tribunalen hade därvid att avgöra huruvida avgiftspåslag för leverans av el kan betecknas som "andra indirekta skatter" i den mening som avses i artikel 1.2 i direktiv 2008/118 och omfattas av tillämpningsområdet för denna bestämmelse.

Generaladvokat Martín y Pérez de Nanclares tog i sitt förslag till avgörande i målet *European Air Charter* ([T-656/24](#)), som föredrogs den 26 november 2025, ställning till en begäran om förhandsavgörande från Regiondomstolen i Düsseldorf (Tyskland). I begäran ombads tribunalen att klargöra begreppet "direkt orsakssamband" mellan uppkomsten av en extraordinär omständighet, i den mening som avses i artikel 5.3 i förordning (EG) nr 261/2004, som har påverkat en första flygning och förseningen av en senare flygning.

Överföringen till tribunalen av en del av behörigheten att avgöra mål om förhandsavgöranden är ett viktigt steg i denna instans utveckling. Tribunalen, vars ursprungliga uppgift var att avgöra tvister som kräver en ingående prövning av komplicerade omständigheter, har nu fått i uppdrag att vara delaktig i dialogen med nationella domstolar. Tribunalen har under det gångna året visat sig vara detta uppdrag mogen, både när det gäller kvaliteten i dess första avgöranden och den genomsnittliga handläggningstiden.

1 527
avgjorda mål

1 399
mål om direkt talan varav:

Mål om immateriell och industriell äganderätt	303
Statligt stöd och konkurrens	126
Personalmål	67

16 begäranden om förhandsavgörande

Genomsnittlig handläggningstid:
18,9 månader

Andel avgöranden från tribunalen som överklagats till
domstolen: 26 %

1 167
pågående mål
(per den 31 december 2025)

Huvudsakliga ämnesområden:

Mål om immateriell och industriell äganderätt	276
Personalmål	164
Restriktiva åtgärder	125
Institutionell rätt	88
Statligt stöd och konkurrens	66
Miljö	63
Ekonomisk och monetär politik	46
Tillgång till handlingar	40
Beskattning	40
Offentlig upphandling	37

Det totala antalet avgjorda mål inbegriper 404 mål, förenade och identiska i materiella delar, vilka avser systemet med tilläggspension för Europaparlamentsledamöter.

[Se utförlig statistik från tribunalen](#)

↘ Tribunalens ledamöter

Tribunalen består av två domare från varje medlemsstat.

De ska utses bland personer vars oavhängighet inte kan ifrågasättas och som uppfyller nödvändiga villkor för utövande av höga domarämbeten. Domarna utses av medlemsstaternas regeringar i samförstånd efter hörande av en kommitté som ska avge yttrande om kandidaternas lämplighet. Förordnandet löper under sex år och kan förnyas. Domarna väljer bland sig en ordförande och en vice ordförande för tre år. De utser även en justitiesekreterare för en period på sex år.

Domarna fullgör sitt uppdrag på ett fullständigt opartiskt och oberoende sätt.

I juni 2025 tillträdde två nya ledamöter sina tjänster vid tribunalen: domare Jörgen Hettne (Sverige) och domare Danutė Jočienė (Litauen). Dessa ersatte Fredrik Schalin, som under år 2024 utnämndes till domare vid domstolen, respektive Rimvydas Norkus, som också under år 2024 utnämndes till generaladvokat vid domstolen.

I samband med den partiella nytillsättningen i tribunalen i september 2025 tillträdde tre nya ledamöter, nämligen domare Francesco Bestagno (Italien) och domare Raffaella Pezzuto (Italien), vilka ersatte Roberto Mastroianni respektive Ornella Porchia, medan domare Tanja Pavelin (Kroatien) ersatte Vesna Tomljenović.

M. van der Woude
Ordförande

S. Papisavvas
Vice ordförande

E. Buttigieg
Ordförande på
första avdelningen

N. Póltorak
Ordförande på andra
avdelningen

**K. Kowalik-
Bańczyk**
Ordförande på tredje
avdelningen

G. De Baere
Ordförande på fjärde
avdelningen

**M. Sampol
Pucurull**
Ordförande på femte
avdelningen

**P. Škvařilová-
Pelzl**
Ordförande på sjätte
avdelningen

K. Kecsmár
Ordförande på
sjunde avdelningen

I. Gâlea
Ordförande på
åttonde avdelningen

S. Kingston
Ordförande på
nionde avdelningen

S.L. Kalèda
Ordförande på
tionde avdelningen

M. Jaeger
Domare

H. Kanninen
Domare

J. Schwarcz
Domare

M. Kancheva
Domare

L. Madise
Domare

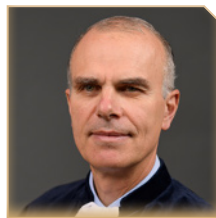
A. Marcoulli
Domare

I. Reine
Domare

R. da Silva Passos
Domare

P. Nihoul
Domare

J. Svenningsen
Domare

U. Öberg
Domare

M.J. Costeira
Domare

C. Mac Eochaidh
Domare

T. Pynnä
Domare

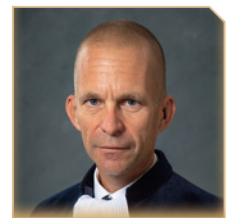
L. Truchot
Domare

J. Laitenberger
Domare

**J. Martín y Pérez
de Nanclares**
Domare

G. Hesse
Domare

M. Stancu
Domare

I. Nõmm
Domare

G. Steinfatt
Domare

T. Perišin
Domare

D. Petrlík
Domare

M. Brkan
Domare

P. Zilgalvis
Domare

I. Dimitrakopoulos
Domare

D. Kukovec
Domare

T. Tóth
Domare

B. Ricziová
Domare

E. Tichy-Fisslberger
Domare

W. Valasidis
Domare

S. Verschuur
Domare

**L. Spangsberg
Grønfeldt**
Domare

H. Cassagnabère
Domare

R. Meyer
Domare

J. Hettne
Domare

D. Jočienė
Domare

F. Bestagno
Domare

R. Pezzuto
Domare

T. Pavelin
Juge

V. Di Bucci
Justitiesekreterare

Protokollär ordning från och med den
16 september 2025

C. Rättspraxis från 2025

[●] I fokus Unionsmedborgarskap genom "gyllene pass"

 Dom i målet *kommissionen/Malta (Medborgarskap genom investering)* ([C-181/23](#))

Malta hade sedan år 2014 haft system som gjorde det möjligt för tredjelandsmedborgare att förvärva maltesiskt medborgarskap i utbyte mot ekonomiska bidrag och investeringar. År 2020 ersattes detta system av ett nytt system för "medborgarskap med anledning av exceptionella tjänster i form av direktinvesteringar". Detta system gav en utländsk investerare, samt vissa medlemmar av dennes familj, möjlighet att förvärva maltesiskt medborgarskap. I utbyte skulle de betala in höga belopp till staten, förvärva eller hyra en bostadsfastighet på Malta, skänka pengar till en godkänd organisation och uppfylla ett krav på så kallad laglig bosättning under en viss tid, vilken kunde förkortas mot en extra betalning.

Europeiska kommissionen ansåg att detta system gav upphov till EU-rättsliga svårigheter, eftersom en person som förvärvar medborgarskap i en medlemsstat per automatik också erhåller EU-medborgarskap. Enligt kommissionen var det nya maltesiska systemet som infördes 2020 i huvudsak av transaktionsmässig beskaffenhet. De ekonomiska villkoren utgjorde det centrala elementet i systemet, medan kravet på bosättning inte förutsatte en faktisk och varaktig närvaro i Malta. Möjligheten för den som ansökte om medborgarskap att avsevärt förkorta bosättningstiden i Malta, i utbyte mot extra betalning, visade att sökandens anknytning till medlemsstaten inte var det avgörande kriteriet för att beviljas medborgarskap. Kommissionen ansåg därför att detta system innebar en slags saluföring av EU-medborgarskapet, vilket var oförenligt med EU-medborgarskapets natur.

Kommissionen väckte talan vid domstolen, som erinrade om att EU-medborgarskapet utgör den grundläggande ställningen för medlemsstaternas medborgare. EU-medborgarskapet medför rättigheter och skyldigheter och bygger på ett särskilt band av solidaritet och lojalitet mellan staten och dess medborgare. Detta band ligger också till grund för det ömsesidiga förtroendet mellan medlemsstaterna. När medlemsstaterna antog Maastrichtfördraget, varigenom EU-medborgarskapet infördes på grundval av detta förtroende, godtog de verkningarna av de andra medlemsstaternas beslut i fråga om medborgarskap.

Domstolen påpekade dels att beviljandet av maltesiskt medborgarskap genom detta system främst berodde på huruvida sökanden uppfyllde förutbestämda ekonomiska villkor, dels att bosättningskravet inte förutsatte någon faktisk integration i det maltesiska samhället, eftersom sökanden inte behövde visa att denne faktiskt varit bosatt i Malta under en viss tid. Enligt domstolen påverkas dessa slutsatser inte av de kontroller som Malta åberopade och som avser landets säkerhet och anseende, eftersom kontrollerna i allt väsentligt var begränsade till att förebygga vissa risker mot Maltas allmänna intressen.

Domstolen fann att ett naturaliseringssystem som bygger på ett sådant transaktionellt förfarande strider mot EU-medborgarskapets själva natur. En medlemsstat som beviljar medborgarskap – och därmed EU-medborgarskap – huvudsakligen i utbyte mot förutbestämda betalningar eller investeringar, utan att kräva ett genuint band av solidaritet och lojalitet mellan medlemsstaten och den som ansöker om naturalisering, undergräver det ömsesidiga förtroende som EU bygger på.

Malta åsidosatte därför sina skyldigheter som medlemsstat och bröt mot principen om lojalt samarbete genom att inrätta och tillämpa detta system för medborgarskap genom investeringar.

Vad är EU-medborgarskap?

EU-medborgarskapet är en av de viktigaste aspekterna av den europeiska integrationen. Det infördes genom Maastrichtfördraget och är nu inskrivet i artikel 20 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (FEUF). EU-medborgarskapet innebär att varje person som är medborgare i en medlemsstat också ges den gemensamma ställningen som EU-medborgare. EU-medborgarskapet kompletterar, men ersätter inte det nationella medborgarskapet. Ställningen som EU-medborgare inbegriper viktiga rättigheter, såsom rätten att fritt röra sig och uppehålla sig i medlemsstaterna, rätten att rösta och ställa upp i kommunala val och EU-val i den stat där EU-medborgaren bor samt rätten till diplomatiskt och konsulärt skydd från andra medlemsstaters myndigheter i tredjeländer.

EU-medborgarskapet bygger på solidaritet och ömsesidigt förtroende mellan medlemsstaterna och deras medborgare. EU-medborgarskapet är en automatisk följd av medborgarskap i en medlemsstat, där det sistnämnda förutsätter ett särskilt band av solidaritet och lojalitet mellan en medlemsstat och dess medborgarna. Det är detta särskilda band som berättigar till rättigheter knutna till EU-medborgarskapet, vilka kan göras gällande i hela EU.

EU-medborgarskapet i domstolens rättspraxis

Sedan EU-medborgarskapet infördes genom Maastrichtfördraget (1993) har dess exakta innebörd successivt klargjorts i EU-domstolens rättspraxis. Domstolen fastställde redan i sin dom *Martínez Sala* ([C-85/96](#)) att EU-medborgarskap gör det möjligt att i vissa situationer direkt åberopa principen om icke-diskriminering på grund av nationalitet. Domstolen befäste denna utveckling i domen *Grzelczyk* ([C-184/99](#)). I den domen slog domstolen fast att ställningen som EU-medborgare är avsedd att vara den "grundläggande ställningen" för medlemsstaternas medborgare, något som innebar en symbolisk och rättslig vändpunkt i den europeiska integrationen.

Domstolen klargjorde därefter innebörden av och ramarna för denna ställning. I domen *Rottmann* ([C-135/08](#)) slog domstolen fast att nationella beslut om förlust av medborgarskap måste respektera proportionalitetsprincipen när de har till följd att en person förlorar sitt EU-medborgarskap. Kort därefter bekräftade domstolen i domen *Zambrano* ([C-34/09](#)) att ett minderårigt barn som är medborgare i en medlemsstat och därmed är EU-medborgare måste ha möjlighet att faktiskt kunna åtnjuta kärnan i de rättigheter som är knutna till denna ställning. Barnets föräldrar, medborgare i ett tredjeländ, kunde därför inte nekas uppehållsrätt. Att neka en sådan uppehållsrätt skulle tvinga barnet att lämna EU för att följa med sina föräldrar och därmed beröva barnet från att faktiskt kunna åtnjuta kärnan i de rättigheter som följer av dess EU-medborgarskap.

Domstolen höll fast vid denna linje i domen *Stolichna obshtina, rayon "Pancharevo"* ([C-490/20](#)). Den slog då fast att när en medlemsstat tillämpar EU-rätten är den skyldig att erkänna ett föräldra-barnförhållande som lagligt fastställt i en annan medlemsstat mellan ett barn och två personer av samma kön, för att säkerställa att barnet faktiskt kan utöva de rättigheter – i synnerhet den fria rörligheten – som är knutna till EU-medborgarskapet. Domstolen har sålunda befast idén om EU-medborgarskapet som något som utövas konkret genom rätten att leva ett normalt familjeliv.

Slutligen bekräftade domstolen i en nyare dom, *Udlændinge- og Integrationsministeriet* ([C-689/21](#)), att medlemsstaterna visserligen behåller sin befogenhet i fråga om medborgarskap, men att de måste utöva den på ett sätt som inte innebär en oproportionerlig inskränkning av själva kärnan i de rättigheter som följer av ställningen som EU-medborgare. Domstolen underströk därmed återigen att EU-medborgarskapet både har en central plats i EU:s rättsordning och fungerar som skydd för medborgarna.

En EU-medborgare har rätt att

- fritt röra sig, bo, arbeta och studera i en annan medlemsstat,
- rösta och ställa upp i kommunala val och val till Europaparlamentet i bopättningsstaten,
- göra en framställning till Europaparlamentet och lägga fram ett medborgarinitiativ till Europeiska kommissionen,
- lämna in ett klagomål till Europeiska ombudsmannen om administrativa missförhållanden vid en EU-institution,
- erhålla konsulärt skydd från en annan medlemsstat i ett tredjeland om EU-medborgarens egen stat inte är representerad där,
- begära tillgång till EU-institutionernas handlingar,
- vända sig till EU-institutionerna på vilket av de 24 officiella språken som helst.

[] I fokus Direktivet om minimilöner prövas av domstolen

 Dom i målet *Danmark/parlamentet och rådet (Tillräckliga minimilöner)* ([C-19/23](#))

Europaparlamentet och rådet antog i oktober 2022 [direktiv \(EU\) 2022/2041](#) om minimilöner, som syftar till att förbättra levnads- och arbetsvillkoren för arbetstagare inom EU. Det inrättar en gemensam ram vars syfte är att främja minimilöner som, där de är lagstadgade, är tillräckliga liksom att stärka kollektivavtalens roll i lönesättningen. Direktivet antogs med stöd av artikel 153.1 b FEUF, som gäller arbetsvillkor, och preciserar att det respekterar medlemsstaternas befogenhet att fastställa löner och den autonomi som arbetsmarknadens parter har.

Danmark, med stöd av Sverige, ifrågasatte att EU hade befogenhet att vidta åtgärder på detta område. Danmark ansåg att direktivet, trots att det till synes var inriktat på att reglera förfarandet, i själva verket innebar att EU direkt ingrep i lönesättningen. Detta område är enligt artikel 153.5 FEUF dock uttryckligen undantaget från EU:s befogenheter. Danmark hävdade också att vissa av de skyldigheter som medlemsstaterna åläggs kränkte föreningsrätten och den danska modellen för relationerna på arbetsmarknaden, en modell som bygger på omfattande självständighet för arbetsmarknadens parter.

Domstolen erinrade om att EU endast ska handla inom ramen för de befogenheter som EU har tilldelats i fördragen. Den preciserade att undantaget för "löneförhållanden" syftar till att förhindra direkt harmonisering av lönenivåerna på ett EU-plan. Detta undantag får dock inte tolkas så brett att det urholkar EU:s befogenheter på det socialpolitiska området, särskilt när det gäller att förbättra arbetsvillkoren.

Domstolen bedömde att direktivet om tillräckliga minimilöner varken inför någon europeisk minimilön eller inrättar en harmoniserad lönenivå inom EU. I stället inför det endast processuella minimikrav som ger medlemsstaterna ett stort utrymme för skönmässig bedömning när de fastställer och uppdaterar sina minimilöner.

Vad gäller främjandet av kollektiva förhandlingar konstaterade domstolen att direktivet inte anger någon skyldighet att uppnå ett visst resultat. För medlemsstater där färre än 80 procent av arbetstagarna omfattas av kollektivavtal är kravet endast att de inrättar en ram med gynnsamma förutsättningar för sådana förhandlingar. Därför ska de upprätta en handlingsplan för att främja dessa förhandlingar. Direktivet föreskriver i synnerhet inte någon skyldighet för dessa medlemsstater att uppnå en viss minimitäckningsgrad. Skyldigheterna enligt direktivet avser i stället vilka medel som ska användas, med respekt för mångfalden av nationella traditioner och den autonomi som arbetsmarknadens parter har.

Domstolen bedömde dock att vissa bestämmelser i direktivet om tillräckliga minimilöner överskred en reglering av förfarandet. Den ansåg att kravet på att medlemsstaterna ska beakta specifika kriterier för att fastställa och uppdatera lagstadgade minimilöner, såsom levnadskostnader, den allmänna lönenivån eller produktivitetsnivån, innebar en harmonisering av en del av de faktorer som lagstadgade minimilöner utgår från. Domstolen

kom fram till en liknande slutsats i fråga om den direktivsbestämmelse som förbjuder alla minskningar av lagstadgade minimilöner som omfattas av automatiska indexeringsystem. Dessa bestämmelser utgör därmed ett direkt ingrepp i fastställandet av löner. Domstolen ogiltigförklarade därför de direktivsbestämmelser som innebar att EU ingrep direkt i fastställandet av löner och därmed överskred de befogenheter som den tilldelats genom fördragen. Danmarks talan om ogiltigförklaring ogillades i övrigt.

Härmed klargjorde domstolen balansen mellan EU:s befogenheter på det socialpolitiska området å ena sidan, och undantaget avseende löneförhållanden å andra sidan. På så sätt bekräftade den att EU kan gå in och reglera förfaranden och främja kollektivavtalsförhandlingar utan att direkt ingripa i lönesättningen.

Vad regleras i artikel 153 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (FEUF)?

I artikel 153 FEUF definieras de områden där EU får understödja och komplettera medlemsstaternas åtgärder på det socialpolitiska området. Artikeln ger EU möjlighet att anta direktiv som fastställer minimikrav i fråga om arbetsvillkor, skydd för arbetstagare, jämställdhet samt information till och samråd med arbetstagare.

Artikeln sätter dock upp tydliga gränser för de åtgärder som får vidtas från EU:s sida. I punkt 5 i artikeln undantas uttryckligen vissa frågor från EU:s befogenheter, särskilt löneförhållanden, föreningsrätten, strejkrätten och rätten till lockout. Detta undantag syftar till att bevara medlemsstaternas och arbetsmarknadens parter autonomi på områden som anses vara väsentliga för medlemsstaternas sociala och konstitutionella traditioner. Det klargörs i domstolens praxis att EU visserligen får anta regler som indirekt påverkar lönerna, men EU får inte ingripa direkt i lönesättningen.

Direktiv (EU) 2022/2041 om tillräckliga minimilöner

Direktiv (EU) 2022/2041 syftar till att förbättra levnads- och arbetsvillkoren i EU genom att stärka det skydd som tillräckliga minimilöner ger. Direktivet föreskriver varken någon europeisk minimilön eller fastställer någon enhetlig lönenivå. Målet med direktivet är att skapa en gemensam ram som, med iakttagande av nationella traditioner och den autonomi som arbetsmarknadens parter har, garanterar att minimilönerna, i de medlemsstater där minimilöner används, gör det möjligt för löntagarna att ha en rimlig levnadsstandard.

I direktivet förverkligas dessa mål huvudsakligen genom bestämmelser som reglerar förfarandet. Direktivet kräver därför att medlemsstater som har **lagstadgade minimilöner** inför **tydliga och öppna förfaranden** för att fastställa och uppdatera dessa löner.

Dessutom **främjar direktivet kollektivavtalsförhandlingar**, vilka anses vara en väsentlig faktor för att sörja för tillräckliga löner. Bland annat uppmanar direktivet medlemsstater där andelen arbetstagare som omfattas av kollektivavtal är låg att vidta åtgärder som främjar den sociala dialogen. Direktivet syftar således till att stärka den sociala konvergensen inom EU utan att för den skull inkräkta på medlemsstaternas befogenheter när det gäller lönesättning.

Minimilöner i domstolens rättspraxis

Redan innan direktivet om tillräckliga minimilöner trädde i kraft hade domstolen haft tillfälle att utveckla en omfattande rättspraxis i fråga om minimilöner. Ett flertal domar har stakat ut gränserna för nationella befogenheter respektive EU-rättsliga krav.

Mål som rör utstationering av arbetstagare har spelat en central roll i denna rättspraxis. I domen *Laval* ([C-341/05](#)) preciserade domstolen omfattningen av de "minimilöner" som får åläggas utländska företag som utstationerar arbetstagare. Domstolen betonade i detta hänseende behovet av en tydlig rättslig grund och tillräcklig insyn och transparens för ekonomiska aktörer.

En andra viktig linje i rättspraxis gäller sambandet mellan minimilöner och reglerna om offentlig upphandling. I domen *Bundesdruckerei* ([C-549/13](#)) prövade domstolen huruvida ett krav på minimilön, som i enlighet med värdstatens lagstiftning fastställts i ett offentligt kontrakt som delvis utfördes utomlands, var förenligt med EU-rätten. Domstolen betonade kravet på att sådana åtgärder ska vara proportionella med hänsyn till den fria rörligheten för tjänster. Dock medgav domstolen i sin dom *RegioPost* ([C-115/14](#)) att upphandlande myndigheter får förena fullgörandet av ett offentligt kontrakt med villkor om att en minimilön som föreskrivs i lag eller förordning ska iakttas. Detta förutsätter emellertid att villkoret eftersträvar ett legitimt socialt mål och tillämpas på ett icke-diskriminerande sätt.

Slutligen har domstolen också preciserat begreppet minimilön i utstationeringsdirektivet, bland annat i domen *Sähköalojen ammattiliitto* ([C-396/13](#)), vari den angav vilka former av ersättning som omfattas av detta begrepp.

Domstolens samlade rättspraxis på detta område utgör i dag den grund från vilken processer om direktivet om tillräckliga minimilöner i EU utgår. Genom denna rättspraxis uppställs gränserna för medlemsstaternas utrymme för skönsmässig bedömning, samtidigt som det säkerställs att de grundläggande friheter som garanteras i EU-fördraget förblir verkningsfulla.

[●] I fokus Tillgång till textmeddelanden mellan kommissionens ordförande och Pfizers vd

 Dom i målet *Stevi och The New York Times/kommissionen* ([T-36/23](#))

Öppenhet och insyn i det offentliga livet är en grundläggande princip för EU. Det är därför som alla EU-medborgare och juridiska personer kan få tillgång till parlamentets, kommissionens och rådets handlingar. Denna tillgång regleras i Europaparlamentets och rådets [förordning \(EG\) nr 1049/2001](#) av den 30 maj 2001 om allmänhetens tillgång till Europaparlamentets, rådets och kommissionens handlingar.

Förordningen utgör den rättsliga grunden för allmänhetens rätt till tillgång till dessa EU-institutioners handlingar. Den syftar framför allt till att befästa öppenhet som en grundläggande förutsättning för europeisk demokrati och legitimiteten för EU:s verksamhet. Denna öppenhetsprincip gäller all institutionsverksamhet, även när denna utövas med hjälp av moderna kommunikationsformer såsom textmeddelanden.

I maj 2022 begärde Matina Stevi, journalist vid *The New York Times*, att få ta del av sms-meddelandena mellan Europeiska kommissionens ordförande Ursula von der Leyen och läkemedelsföretaget Pfizers VD i samband med förhandlingarna om avtal om covid-19-vaccin.

Europeiska kommissionen avslög Matina Stevis ansökan om tillgång och hävdade att institutionen inte hade de begärda meddelandena. Enligt kommissionen utgjorde de utväxlade sms-meddelandena inte handlingar som institutionen innehar, och de kunde därför inte tillhandahållas.

Matina Stevi väckte talan vid tribunalen. Tribunalen inledde sin prövning med att erinra om en grundläggande princip: rätten till tillgång till handlingar syftar till att säkerställa största möjliga insyn i EU-institutionernas verksamhet. När en institution hävdar att den inte innehar en handling ska det i princip presumeras att detta stämmer. Denna presumtion kan dock vederläggas om den sökande lägger fram starka belägg för att handlingarna har existerat.

Tribunalen ansåg att så var fallet i målet. Den konstaterade att flera offentliga källor, bland annat tidningsartiklar, uttalanden från kommissionens ordförande och en rapport från Europeiska revisionsrätten, vittnade om att kommissionens ordförande och VD:n hade varit i direkt kontakt med varandra när förhandlingarna pågick, bland annat via sms-meddelanden. Dessa belägg var tillräckliga för att visa att meddelandena hade existerat, åtminstone vid en viss tidpunkt.

Mot bakgrund av dessa indicier borde kommissionen på ett tydligt och utförligt sätt ha förklarat varför institutionen inte kunde återfinna meddelandena. Enligt tribunalen hade kommissionen inte lämnat någon sådan förklaring. I stället nöjde sig kommissionen med att påstå att det hade gjorts efterforskningar, utan att precisera var, hur och på vilka medier och utan att ange om meddelandena hade raderats, arkiverats eller överförts när de telefoner som hade använts byttes ut.

Tribunalen underströk att rätten till insyn inte får urholkas genom att handlingar inte bevaras. Institutionerna är skyldiga att hantera sina handlingar på ett seriöst och förutsägbart sätt, så att allmänheten kan förstå och kontrollera deras verksamhet. Det går inte att bortse från kommunikation som rör viktiga beslut, såsom inköp av vaccin för hela EU, bara för att kommunikationen har skett i form av korta meddelanden.

Efter att ha konstaterat att kommissionen inte hade lämnat rimliga förklaringar till vad som hade hänt med de begärda meddelandena, fann tribunalen att kommissionens avslag på begäran om tillgång var rättsstridigt. Tribunalen ogiltigförklarade därför kommissionens avslagsbeslut.

Tydligt förfarande

Genom förordning (EG) nr 1049/2011 inrättas ett tydligt förfarande som kräver att institutionerna lämnar motiverade beslut och att det ges möjlighet till en intern omprövning, följt av en eventuell domstolsprövning. Förordningen ger medborgarna ett verktyg för att förstå, följa upp och, i förekommande fall, överklaga institutionernas åtgärder.

Även om förordningen föreskriver undantag till skydd för allmänna eller privata intressen som är känsliga, är möjligheterna att använda dessa undantag starkt begränsade. Undantagen ska nämligen tolkas restriktivt, och avslag ska vara motiverade av konkreta skäl och det ska systematiskt prövas huruvida det är möjligt att lämna ut delar av en handling.

EU-domstolens rättspraxis har förstärkt den logik som förordningen bygger på. I rättspraxis bekräftas att öppenhet måste ha företräde, särskilt i lagstiftningsprocesser, för att garantera den demokratiska kontrollen av sådana processer.

Domstolen lade grunden för detta synsätt redan i sin dom *Sverige och Turco/rådet* ([C-39/05 P](#)), som den meddelade efter ett överklagande. Domstolen krävde i den domen att det görs en konkret och individuell prövning av ansökningar om tillgång till rådets juridiska yttranden och underkände idén att det per automatik råder sekretess för lagstiftningshandlingar. Därmed stadfäste domstolen principen att öppenhet är huvudregeln, medan sekretess är undantaget. Denna linje i rättspraxis stärktes genom domen *De Capitani/parlamentet* ([T-540/15](#)), där tribunalen tillbakavisade tanken att det skulle råda systematisk sekretess för handlingar från trepartsmöten (möten och diskussioner mellan de tre institutioner som deltar i lagstiftningsförfarandet) och klargjorde att undantaget till skydd för beslutsförfarandet inte får användas för att dölja EU-lagstiftarnas ordinarie arbete. Mer nyligen ogiltigförklarade tribunalen, i domen *Kaili/parlamentet* ([T-1031/23](#), som har [överklagats](#) till domstolen, [C-632/25 P](#)), parlamentets beslut att vägra ge sin före detta vice talman tillgång till vissa handlingar. Tribunalen bekräftade därmed att ett avslag på en ansökan om tillgång förutsätter en strikt och individuell prövning. Den bekräftade dessutom den konkreta omfattningen av rätten till öppenhet, även i känsliga institutionella sammanhang.

[●] I fokus Informationssamhället: mycket stora onlineplattformar och förordningen om digitala tjänster

EU spelar en nyckelroll i utvecklingen av informationssamhället, i syfte att skapa en miljö som gynnar innovation och konkurrenskraft samtidigt som konsumenternas rättigheter skyddas och rättssäkerheten upprätthålls. Dessa principer återfinns i förordningen om digitala marknader ([förordning \(EU\) 2022/1925](#)) och förordningen om digitala tjänster ([förordning \(EU\) 2022/2065](#)). De utgör ett viktigt lagstiftningspaket som syftar till att strukturera den europeiska digitala miljön kring två mål. Det första är att garantera att användares och konsumenters grundläggande rättigheter har ett verkningsfullt skydd i den digitala miljön. Det andra är skapandet av förutsättningar för ekonomiska aktörer att konkurrera på lika villkor, särskilt mot bakgrund av den växande makt som vissa stora digitala plattformar har. Tillsammans utgör dessa två förordningar ett avgörande steg i uppbyggnaden av en europeisk ram för reglering av den digitala sektorn.

Under år 2025 meddelade tribunalen sina första domar i mål om talan mot beslut som kommissionen har fattat med tillämpning av förordningen om digitala tjänster.

De första domarna rörande förordningen om digitala tjänster

Domen *Zalando/kommissionen* ([T-348/23](#))

I april 2023 utsåg Europeiska kommissionen onlinebutiken Zalando till en "mycket stor onlineplattform" enligt förordningen om digitala tjänster. Fler än 83 miljoner personer använder nämligen Zalandos tjänster varje månad. Användarantalet överskrider således med råge den tröskel på 45 miljoner användare som fastställs i förordningen. Zalando bestred dock denna beteckning och hävdade att kommissionen hade räknat fel.

Zalando väckte talan mot beslutet vid tribunalen, som **ogillade** talan. Tribunalen bekräftade att Zalando utgör en onlineplattform eftersom bolaget agerar värd för tredjepartssäljare via sitt "Partner Programm", även om dess egen direktförsäljningsverksamhet ("Zalando Retail") inte ingår i denna kategori. Kommissionen hade fog för sin bedömning att alla användare var exponerade för information från tredjepartssäljare. Tribunalen underkände också argumenten om att rättssäkerhetsprincipen, likabehandlingsprincipen och proportionalitetsprincipen hade åsidosatts och erinrade om att sådana plattformar måste omfattas av skärpta skyldigheter för att begränsa risken för spridning av farliga eller olagliga produkter.

Domarna *Meta Platforms Ireland/kommissionen* och *TikTok Technology/kommissionen* ([T-55/24](#) och [T-58/24](#))

Tribunalen **ogiltigförklarade** Europeiska kommissionens beslut att fastställa en tillsynsavgift som Facebook, Instagram och TikTok skulle erlägga för år 2023 i egenskap av "mycket stora onlineplattformar" enligt förordningen om digitala tjänster. Tribunalen ansåg att den metod som hade använts för att beräkna avgiften, utifrån det genomsnittliga antalet användare per månad, borde ha antagits i en delegerad akt och inte i ett genomförandebeslut, eftersom metoden utgör en väsentlig del för att fastställa avgiften. Eftersom det inte fanns något fel som i sig kunde påverka dessa plattformars skyldighet att erlägga avgiften, beslutade tribunalen dock att **verkningarna av de ogiltigförklarade besluten skulle bestå interimistiskt**, i avvaktan på att kommissionen antar en korrekt metod och nya beslut. Denna övergångsperiod får dock inte överstiga tolv månader från och med den dag då domarna har vunnit laga kraft.

Domen *Amazon EU/kommissionen* ([T-367/23](#))

Tribunalen **ogillade** Amazons talan om ogiltigförklaring av Europeiska kommissionens beslut att utse plattformen Amazon Store till en "mycket stor onlineplattform" enligt förordningen om digitala tjänster, som inför skärpta krav för tjänster med över 45 miljoner användare inom EU. Amazon åberopade att flera av dess grundläggande rättigheter som garanteras i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna hade kränkts, däribland näringsfriheten, rätten till egendom, likhet inför lagen, yttrandefriheten samt rätten till respekt för privatlivet och skydd för konfidentiella uppgifter. Tribunalen ansåg dock att skyldigheterna enligt förordningen, vilka visserligen kan medföra kostnader och påverka plattformens organisation, likväl är föreskrivna i lag och proportionerliga. De är även motiverade av mål av allmänt samhällsintresse, nämligen att förebygga systemriskerna förknippade med mycket stora plattformar, i synnerhet spridning av olagligt innehåll, och skydda konsumenterna. Tribunalen kom fram till att de omtvistade åtgärderna, såsom alternativet att rekommendera produkter utan att profilera, den offentliga datakatalogen eller forskares åtkomst till data, inte påverkar det väsentliga innehållet i de åberopade rättigheterna och åtföljs av strikta garantier när det gäller konfidentialitet och säkerhet.

Förordningen om digitala tjänster

Förordningen om digitala tjänster har varit tillämplig sedan den 17 februari 2024. Den utgör motsvarigheten till förordningen om digitala marknader, men reglerar i stället digitalt innehåll och digitala tjänster. Dess mål är en säkrare, mer transparent och mer förutsebar online-miljö för europeiska användare. Förordningen moderniserar ansvarsreglerna för leverantörers förmedlingstjänster och inför skärpta skyldigheter för mycket stora onlineplattformar och mycket stora onlinesökmotorer. Skyldigheterna avser bland annat införandet av ändamålsenliga mekanismer för hantering av olagligt innehåll, bedömning och minskning av systemriskerna – såsom desinformation, kränkningar av grundläggande rättigheter och negativa effekter på minderåriga – samt ökad transparens i algoritmiska system och rekommendationssystem.

Förordningen om digitala tjänster riktar sig alltså inte till exakt samma typ av aktörer som förordningen om digitala marknader. Sistnämnda förordning fokuserar på plattformar som har en betydande inverkan på den inre marknaden och som utgör en oundviklig ingång för företagsanvändare som vill nå ut till slutanvändarna. Förordningen om digitala tjänster täcker ett bredare spektrum av företag som tillhandahåller förmedlingstjänster till europeiska användare. Den ställer samtidigt särskilt höga krav på mycket stora plattformar och sökmotorer, eftersom de har en systemisk inverkan på spridningen av information och på ekonomin.

Kommissionen har i ett beslut som uppdaterades i december 2025 identifierat en rad mycket stora onlineplattformar och onlinesökmotorer som omfattas av de skärpta skyldigheterna i förordningen om digitala tjänster, däribland Amazon, Apple, Booking.com, Google, LinkedIn, Meta, Microsoft, Pinterest, Snap, TikTok, X (tidigare Twitter), Wikimedia Foundation och Zalando, liksom flera andra aktörer som verkar på den europeiska marknaden.

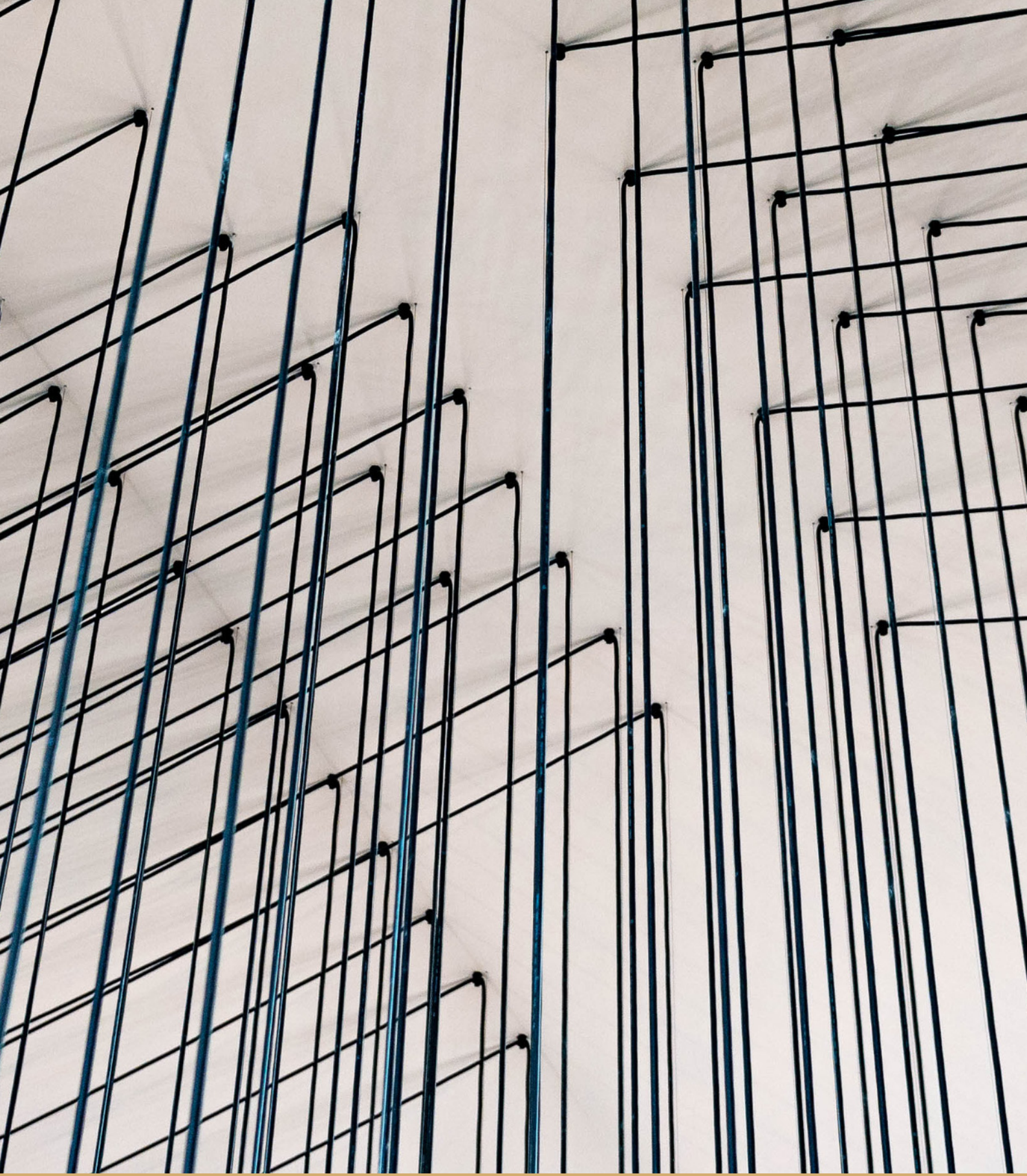
Betydande böter har redan ålagts till följd av genomförandet av båda dessa förordningar. De första böterna med stöd av förordningen om digitala tjänster ålades plattformen X den 5 december 2025 på grund av åsidosättande av flera av skyldigheterna enligt förordningen. Böterna uppgick till 120 miljoner euro.

De viktigaste termerna i förordningen om digitala tjänster

Förordningen om digitala tjänster är en EU-förordning som reglerar digitala tjänster, med målet att skapa en säkrare, mer transparent och rättvisare onlinemiljö. Här anges några centrala begrepp, förklarade på ett enkelt sätt:

- **Onlineplattform:** en digital tjänst som gör det möjligt för användare att publicera, dela eller visa innehåll (sociala nätverk, marknadsplatser, videoplattformar och så vidare).
- **Mycket stor onlineplattform (very large online platform, VLOP):** en plattform med fler än 45 miljoner aktiva användare i EU. På grund av deras stora samhällspåverkan omfattas dessa plattformar av strängare krav.
- **Olagligt innehåll:** allt innehåll som strider mot EU-rätten eller tillämplig nationell rätt (t.ex. hatpropaganda, olagliga produkter, upphovsrättsintrång).
- **Innehållsmoderering:** alla åtgärder som plattformarna vidtar för att upptäcka, bedöma och, i förekommande fall, avlägsna eller begränsa tillgången till problematiskt innehåll.
- **Algoritmisk transparens:** skyldighet för vissa plattformar att på ett begripligt sätt förklara hur deras system för innehållsrekommendation fungerar.

Förordningens strävar efter att med hjälp av dessa begrepp bättre skydda användarna, göra de stora plattformarna mer ansvarstagande och stärka förtroendet för den digitala miljön i EU.

↘ Tillbakablick på några av årets viktigaste domar

Fri rörlighet

EU garanterar sina medborgare rätten att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier. För att denna frihet ska få genomslag i praktiken måste medlemsstaterna erkänna personliga förhållanden och familjeförhållanden som uppstått lagligen i en annan medlemsstat. Sådana förhållanden ska beaktas mot bakgrund av de grundläggande rättigheter som EU skyddar, särskilt rätten till privat- och familjeliv och icke-diskrimineringsprincipen.

↘ Två polska medborgare som hade gift sig i Tyskland begärde att deras äktenskapsbevis skulle införas i det polska folkbokföringsregistret så att deras äktenskap kunde erkännas i Polen. Behöriga myndigheter i Polen vägrade att registrera äktenskapet, med motiveringen att äktenskap mellan personer av samma kön inte är tillåtna enligt polsk rätt. Efter en begäran om förhandsavgörande från en nationell domstol förklarade EU-domstolen att det strider mot EU-rätten att vägra erkänna ett äktenskap mellan två EU-medborgare som ingåtts lagligen i en annan medlemsstat, där de utövat sin rätt att röra sig och uppehålla sig fritt. Denna vägran innebär nämligen ett åsidosättande av denna frihet och en kränkning av rätten till respekt för privat- och familjelivet. Medlemsstaterna är därför skyldiga att erkänna civilstånd som erhållits lagligt i en annan medlemsstat, så att EU-medborgare kan utöva de rättigheter som följer av EU-rätten. EU-domstolen har dock betonat att denna skyldighet inte innebär att en rätt till samkönade äktenskap ska införas i medlemsstaternas nationella rätt. Dessutom har medlemsstaterna ett utrymme för skönsmässig bedömning när det gäller att välja hur sådana äktenskap ska erkännas. När en medlemsstat emellertid väljer att bara föreskriva ett enda förfarande för erkännande av äktenskap som ingåtts i en annan medlemsstat, såsom transkribering av vigselbeviset i civilstandsregistret, måste den tillämpa förfarandet på ett sätt som inte är diskriminerar vare sig samkönade äktenskap som äktenskap mellan personer av olika kön.

 Dom av den 25 november 2025 i målet *Wojewoda Mazowiecki* ([C-713/23](#))

Likabehandling och icke-diskriminering

EU har inrättat ett gemensamt regelverk för att garantera likabehandling och bekämpa diskriminering. Direktiven 2000/43/EG och 2000/78/EG utgör regelverkets hörnstenar. Det första direktivet förbjuder diskriminering på grund av ras eller etniskt ursprung, medan det andra direktivet avser likabehandling i arbetslivet. Direktiven förbjuder all direkt och indirekt diskriminering, men lämnar utrymme för vissa möjligheter till befogad särbehandling. Medlemsstaterna är enligt dessa direktiv skyldiga att se till att skyddet inom EU är ändamålsenligt och enhetligt.

↘ En stationsoperatör hade vid flera tillfällen begärt att få en tjänst med fasta arbetstider. Anledningen var att hon behövde ta hand om sin son, som hade en allvarlig funktionsnedsättning och led av fullständig invaliditet. Arbetsgivaren beviljade henne vissa tillfälliga anpassningar, men vägrade att göra dessa anpassningar permanenta. Operatören väckte därför talan mot arbetsgivaren, och målet hamnade hos Högsta domstolen i Italien. Högsta domstolen vände sig till EU-domstolen, eftersom den hyste tvivel om hur EU-rätten skulle tolkas i fråga om skyddet mot indirekt diskriminering av en anställd som sörjer för sitt minderåriga barn med en allvarlig funktionsnedsättning, när den anställde inte själv har en funktionsnedsättning. EU-domstolen svarade att förbudet mot indirekt diskriminering på grund av funktionsnedsättning enligt ramdirektivet om likabehandling i arbetslivet även omfattar en anställd som utsätts för sådan diskriminering på grund av att han eller hon vårdar sitt barn med funktionsnedsättning.

 Dom av den 11 september 2025 i målet Bervidi ([C-38/24](#))

↘ Den danska lagen om allmännyttiga bostäder syftar till att minska andelen allmännyttiga familjebostäder i så kallade omvandlingsområden. Dessa områden kännetecknas bland annat av att andelen "invandrare från icke-västliga länder och deras avkomlingar" har överstigit 50 procent under de senaste fem åren. Med stöd av den lagen hade vissa hyreskontrakt för allmännyttiga familjebostäder i två bostadsområden i kommunerna Slagelse och Köpenhamn sagts upp eller skulle sägas upp. Den danska domstol som hade att pröva tvisterna om dessa uppsägningar ville få klarhet i huruvida den aktuella regleringen utgjorde direkt eller indirekt diskriminering på grund av etniskt ursprung. I sin dom klargjorde EU-domstolen vilka situationer som kan utgöra diskriminering på grund av etniskt ursprung. EU-domstolen betonade att etniskt ursprung är baserat på flera faktorer. Ett enskilt kriterium, såsom nationalitet eller födelseland, räcker inte för att fastställa tillhörigheten till en etnisk grupp. Vid prövningen av en eventuell direkt diskriminering ska den nationella domstolen pröva om kriteriet "andelen invandrare och deras avkomlingar" verkligen grundar sig på det etniska ursprunget hos majoriteten av invånarna i "omvandlingsområdena" och om de därför behandlas mindre förmånligt, såsom att de löper större risk att få sitt hyreskontrakt uppsagt i förtid. Om den nationella domstolen skulle finna att det föreligger indirekt diskriminering, måste den därefter pröva om en sådan behandling ändå är motiverad. Den ska då särskilt försäkra sig om att lagen i fråga eftersträvar ett mål av allmänintresse på ett proportionerligt sätt och i synnerhet att den iakttar den grundläggande rätten till respekt för bostaden.

 Dom av den 18 december 2025 i målet Slagelse Almennyttige Boligselskab, Afdeling Schackenborgvaenge ([C-417/23](#))

Rättsstatsprincipen

Rättsstatsprincipen anges uttryckligen i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna och i fördraget om Europeiska unionen. Den principen är också ett av medlemsstaternas gemensamma värden enligt artikel 2 FEU. Domstolarnas oavhängighet och opartiskhet utgör viktiga delar av rättsstatsprincipen.

Polens författningsdomstol förklarade i två domar att vissa bestämmelser i fördragen, såsom de hade tolkats av EU-domstolen, stred mot Polens konstitution och uttalade uttryckligen att EU-domstolen i sin praxis angående rätten till ett effektivt domstolsskydd hade överskridit de befogenheter som den hade tilldelats (*ultra vires*). Europeiska kommissionen ansåg att dessa domar åsidosatte flera grundläggande EU-rättsliga principer, däribland principen om EU-rättens företräde, och väckte därför en fördragsbrottstalan mot Polen vid EU-domstolen. EU-domstolen biföll fördragsbrottstalan och slog fast att Polen hade underlåtit att uppfylla sina skyldigheter på så sätt att landets författningsdomstol hade åsidosatt rätten till ett effektivt domstolsskydd, brutit mot principerna om EU-rättens företräde, autonomi, effektivitet och enhetliga tillämpning och inte fäst något avseende vid den bindande verkan av EU-domstolens avgöranden. EU-domstolen biföll även kommissionens fördragsbrottstalan i den delen som den avsåg allvarliga brister i samband med tillsättningen av tre andra domare i Polens författningsdomstol, liksom av dess ordförande. Tillsättningen hade inneburit ett undergrävande av författningsdomstolens ställning som en oavhängig och opartisk domstol som har inrättats enligt lag, i den mening som avses i EU-rätten.

 Dom av den 18 december 2025 i målet kommissionen/Polen (Kontroll utan befogenhet av EU domstolens praxis – Principen om EU-rättens företräde) ([C-448/23](#))

Tribunalen fastställde att Polen var tvunget att betala ett sammanlagt belopp på cirka 320,2 miljoner euro i form av dagligt vite som EU-domstolen hade förelagt landet att betala efter dess vägran att upphöra med tillämpningen av vissa reformer av domstolsväsendet från år 2019 som stred mot EU-rätten. EU-domstolen hade förelagt Polen ett löpande vite på 1 miljon euro per dag från och med den 3 november 2021, som sedan sattes ned till 500 000 euro per dag i april 2023, efter att Polen antog en lag varigenom domstolens beslut delvis hörsammades. Eftersom Polen inte hade betalat de utestående beloppen drev kommissionen in vitena genom att avräkna dem mot EU-medel som i princip skulle ha beviljats Polen. Polen överklagade därför sex beslut om avräkning som omfattade perioden mellan den 15 juli 2022 och den 4 juni 2023 och hävdade att de förändringar som landets lagstiftning genomgått borde ha lett till en snabbare nedsättning av vitesbeloppet. Tribunalen underkände dessa argument i deras helhet och ansåg att varken den polska författningsdomstolens rättspraxis eller lagen från juni 2022 kunde medföra någon nedsättning av vitesbeloppet, och erinrade om att den nedsättning som EU-domstolen hade beslutat om i april 2023 inte hade någon retroaktiv verkan. Så länge Polen inte hade fullgjort sina skyldigheter och det löpande vitet på 1 miljon euro fortfarande gällde, var kommissionen skyldig att se till att vitet drivs in i sin helhet.

 Dom av den 5 februari 2025 i målet Polen/kommissionen ([T-830/22 och T-156/23 samt T-1033/23](#))

Den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken

Restriktiva åtgärder eller "sanktioner" är ett viktigt instrument i EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik och används som en del av en integrerad och övergripande strategi som också inbegriper politisk dialog. Restriktiva åtgärder används bland annat för att värna EU:s värderingar, grundläggande intressen och säkerhet, samt för att förebygga konflikter och stärka internationell säkerhet. För att uppnå den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitikens målsättningar syftar sanktioner till att förmå de personer eller enheter som är föremål för sanktionerna att ändra sin politik eller sitt agerande.

↘ Efter Rysslands militära angrepp mot Ukraina 2022 antog EU en rad restriktiva åtgärder. År 2023 utvidgade Europeiska unionens råd kriterierna så att dessa åtgärder skulle kunna riktas mot personer och enheter. Ett nytt kriterium infördes som gjorde det möjligt att frysa penningmedel och ekonomiska resurser som tillhör enheter verksamma inom den ryska IT-sektorn med en licens som utfärdats av Ryska federationens federala säkerhetstjänsts (FSB) centrum för licensiering, certifiering och skydd av statshemligheter eller en licens för "vapen och militär utrustning" som utfärdats av det ryska industri- och handelsministeriet. Positive Group PAO, ett ryskt cybersäkerhetsföretag och innehavare av en sådan licens via sitt dotterbolag, upptogs på förteckningen över enheter som är föremål för sanktioner. Företaget yrkade att beslutet att uppta det i förteckningen skulle ogiltigförklaras, men tribunalen ogillade dess talan. Tribunalen ansåg att det kriterium som hade använts var klart, rättsligt förutsägbart och proportionerligt i förhållande till de eftersträlvade målen, nämligen att utöva påtryckningar på Moskva och hämma dess krigföringsförmåga, även på informationsområdet. Rådet kunde, utan att göra något fel, anse att företaget skulle omfattas av sanktioner på grund av företagets beroende av en licens från FSB, även om denna innehades via dess dotterbolag.

⚖️ Dom av den 10 september 2025 i målet Positive Group/rådet ([T-573/23](#))

↘ Europeiska unionens tribunal fastställde de sanktioner som hade antagits mot MegaFon, en av de största mobiloperatörerna i Ryssland. Rådet hade under år 2023 tagit upp bolaget i förteckningen över enheter som omfattades av restriktiva åtgärder, med motiveringen att det direkt stödde Rysslands krigsansträngningar genom att tillhandahålla tjänster som kunde användas av armén, särskilt inom teleområdet. MegaFon begärde att rådets beslut att ta upp bolaget i förteckningen skulle ogiltigförklaras med hänvisning till att motiveringen till beslutet var bristfällig, att dess rätt till försvar hade kränkts och att dess näringsfrihet hade inskränkts på ett oproportionerligt sätt. Tribunalen underkände dessa argument, eftersom den ansåg att rådet hade lämnat en tillräcklig förklaring av skälen till sanktionerna och inte hade någon skyldighet att höra företaget i förväg, med tanke på den överraskningseffekt som krävs för att sanktionerna ska vara verkningfulla. Tribunalen ansåg också att även om åtgärderna påverkar MegaFons verksamhet och anseende är de proportionerliga och nödvändiga i förhållande till allmänintresset att inskränka Rysslands förmåga att föra krig mot Ukraina.

⚖️ Dom av den 15 januari 2025 i målet MegaFon/rådet ([T-193/23](#))

Migration och asyl

EU har antagit en uppsättning regler för att inrätta en effektiv, humanitär och säker europeisk migrationspolitik. Det gemensamma europeiska asylsystemet fastställer miniminormer för behandlingen av alla asylsökande och deras ansökningar inom hela EU.

✎ Det är tillåtet att avslå en tredjeland-medborgares ansökan om internationellt skydd efter ett påskyndat förfarande vid gränsen, när personens ursprungsland betraktas som "säkert" av en medlemsstat. Domstolen slog fast att en medlemsstat får fastställa att ett ursprungsland är säkert genom en lagstiftningsakt, förutsatt att denna akt kan bli föremål för en effektiv domstolsprövning. De informationskällor som legat till grund för medlemsstatens slutsats att ett ursprungsland är "säkert" måste göras tillgängliga för sökanden och den nationella domstolen. En medlemsstat får dock inte ta med ett land i förteckningen över säkra ursprungsländer, om landet i fråga inte erbjuder hela sin befolkning ett tillräckligt skydd.

 Dom av den 1 augusti 2025 i de förenade målen Alace och Canpelli ([C-758/24](#) och [C-759/24](#))

✎ Två asylsökande i Irland tvingades leva under ovärdiga förhållanden efter det att staten vägrade att tillhandahålla dem boende, med hänvisning till att dess mottagningscenter var överbelastade. Domstolen ansåg att en sådan vägran utgör ett allvarligt brott mot EU-rätten och kan medföra ansvar för staten. Så även i en situation med en massiv och oförutsägbar tillströmning av personer som söker internationellt skydd. Domstolen erinrade om att medlemsstaterna enligt direktivet om mottagningsvillkor är skyldiga att säkerställa att mottagningsvillkoren för sökande av internationellt skydd garanterar en skälig levnadsstandard, antingen genom bostad, ekonomiskt stöd, kuponger eller en kombination av dessa former, allt för att sörja för värdiga levnadsvillkor för sökandena.

 Dom av den 1 augusti 2025 i målet The Minister for Children, Equality, Disability, Integration and Youth m.fl. ([C-97/24](#))

✎ En man från Irak ansökte om asyl i Grekland med hänvisning till en verklig risk för sitt liv. Hans ansökan avslogs och hans överklagande bedömdes som "uppenbart ogrundat" enbart på grund av att han inte hade inställt sig personligen inför den behöriga nämnden. I grekisk lagstiftning föreskrevs nämligen en automatisk presumtion om att ett överklagande i sådana fall utgjorde rättegångsmisbruk. Enligt domstolen stred denna bestämmelse mot EU-rätten. Kravet att en person inställer sig personligen för att få sitt överklagande prövat är oproportionerligt, eftersom det endast syftar till att kontrollera att personen i fråga är närvarande, och inte till att denne faktiskt ska få yttra sig. För att garantera en verklig tillgång till ett effektivt rättsmedel borde Grekland ha erbjudit mindre ingripande alternativ, såsom möjligheten att låta sig företrädas av en advokat, inställa sig vid en lokalt belägen myndighet eller tillhandahålla ett enkelt närvarobevis.

 Dom av den 3 juli 2025 i målet Al Nasiria ([C-610/23](#))

Konsumentskydd

EU-domstolen: En garanti för konsumenternas rättigheter

[Se videon](#)

EU:s konsumentpolitik syftar till att skydda konsumenternas hälsa och säkerhet samt deras ekonomiska och rättsliga intressen, oavsett var de är bosatta, vart de reser eller varifrån de gör sina inköp inom EU.

↘ Ett tyskt företag sålde ett kosttillskott baserat på saffran och melonjuice och hävdade att det var humörhöjande och minskade stress och kraftlöshet. En organisation bedömde att det rörde sig om hälsopåståenden som stred mot EU-rätten och väckte talan inför domstol om förbud mot denna reklammetod. EU-domstolen slog fast att hälsopåståenden om växtbaserade ämnen inte får användas i reklam så länge kommissionen inte har slutfört den vetenskapliga utvärderingen av påståendena och inte har fört in ämnena i de offentliga förteckningarna, såvida påståendena inte omfattas av övergångsbestämmelser, vilket inte var fallet i detta mål.

 Dom av den 30 april 2025 i målet Novel Nutriology ([C-386/23](#))

↘ En alkoholfri dryck får inte saluföras under beteckningen "alkoholfri gin". En tysk förening som bekämpar osund konkurrens väckte talan mot företaget PB Vi Goods vid en tysk domstol. Föreningen yrkade om ett förbudsföreläggande mot saluföring av en alkoholfri dryck med namnet "Virgin Gin Alkoholfrei" (Virgin Gin alkoholfri). EU-domstolen erinrade om att den föreskrivna beteckningen "gin" enligt EU-rätten är förbehållen enbärskryddade spritdrycker som har framställts genom att jordbruksalkohol smaksatts med enbär och som har en alkoholhalt på minst 37,5 volymprocent. Den konstaterade att tillägget av märkningen "alkoholfri" inte ändrade denna kvalificering och inte gjorde det möjligt att undgå förbudet. EU-domstolen ansåg dessutom att förbudet inte strider mot näringsfriheten, som garanteras i stadgan, eftersom det inte hindrar att produkten saluförs i sig, utan endast att man använder en förbehållen beteckning vid saluföringen. Förbudet är proportionerligt, eftersom det syftar till att skydda konsumenterna mot risken för förväxling och att skydda ginproducenter som uppfyller de EU-rättsliga kraven mot osund konkurrens.

 Dom av den 13 november 2025 i målet PB Vi Goods ([C-563/24](#))

↘ En fransk konsument hade ett guldkonto hos Veracash och upptäckte att det hade gjorts dagliga uttag med ett kort som han hävdar att han aldrig hade tagit emot. Han underrättade Veracash om dessa transaktioner nästan två månader efter det första uttaget, det vill säga inom den lagstadgade tidsfristen på tretton månader. Domstolen konstaterade att en användare av ett kort kan förlora sin rätt till återbetalning om han eller hon inte lämnar en underrättelse om den icke auktoriserade transaktionen "utan onödigt dröjsmål". Om ett kort emellertid har förlorats, stulits eller missbrukats förlorar användaren denna rätt endast om han agerat avsiktligt eller grovt vårdslöst, och endast för de transaktioner som han har dröjt för länge med att lämna en underrättelse om.

 Dom av den 1 augusti 2025 i målet Veracash ([C-665/23](#))

↘ Två polska resenärer bokade en "all inclusive"-vistelse på ett femstjärnigt hotell i Albanien, men redan dagen efter att de anlände blev deras semester mycket störd av ett större rivningsarbete som de lokala myndigheterna hade beordrat. Under flera dagar väcktes de av det ständiga bullret från rivningsarbetet, och samtidigt revs poolerna, strandpromenaden och vägen för att nå stranden. Förhållandena i restaurangen försämrades också, med köer, begränsade måltider och delvis inställda tjänster, och i slutet av vistelsen inleddes nya byggarbeten. Semesterfirarna ansåg att de hade lidit förmögenhetsskada och ideell skada och vände sig till en polsk domstol med krav på full återbetalning av det pris som de hade betalat och skadestånd. EU-domstolen prövade målet efter det att den polska domstolen hade framställt en begäran om förhandsavgörande och slog fast att en resenär har rätt till full återbetalning inte bara när tjänsterna har uteblivit eller fullgjorts på ett bristande sätt, utan också när tjänsterna delvis har tillhandahållits, men deras bristande utförande har varit så allvarligt att paketresan har förlorat sitt syfte och resan objektivt sett inte längre har varit av intresse. EU-domstolen preciserade att det ankommer på den nationella domstolen att göra denna bedömning och att direktivet syftar till att återställa jämvikten i avtalsförhållandet och inte till att bestraffa någon. EU-domstolen erinrade dock om att en arrangör inte kan befrias från ansvar om denne kunde förutse eller undvika arbetena, även i fall då arbetena var en följd av ett myndighetsbeslut.

 Dom av den 23 oktober 2025 i målet Tuleka ([C-469/24](#))

↘ Europeiska kemikaliemyndigheten (Echa) beslutade att klassificera ämnet melamin som ett ämne som inger "mycket stora betänkligheter" på grund av allvarliga risker för hälsan och miljön. Ett antal europeiska och amerikanska företag som producerar eller använder melamin väckte talan mot beslutet vid tribunalen. De hävdade att klassificeringen grundade sig på en felaktig vetenskaplig analys och att de inte hade beretts tillräckligt utrymme att lämna synpunkter under förfarandet. Tribunalen underkände deras argument och fastställde Echas beslut. Tribunalen klargjorde att ett ämne kan klassificeras som farligt även om dess egenskaper inte ensamma ger upphov till allvarliga effekter, utan endast när de kombineras. Tribunalen konstaterade även att förfarandet enligt EU:s förordning Reach (som syftar till att skydda människors hälsa och miljön mot riskerna med kemikalier) inte garanterar någon särskild rättighet utöver möjligheten att lämna synpunkter.

 Dom av den 9 juli 2025 i målen Fritz Egger m.fl./Echa (Melamin) och LAT Nitrogen Piesteritz och Cornerstone/Echa ([T-163/23](#) och [T-167/23](#))

Immateriella rättigheter

Immateriellt mål vid tribunalen

 [Se videon](#)

EU:s lagstiftning för att skydda immateriella rättigheter (upphovsrätt) och industriella rättigheter (varumärkesrätt, mönsterskydd) förbättrar företagets konkurrenskraft genom att främja en miljö som gynnar kreativitet och innovation.

📌 I september 2019 lämnade det italienska bolaget Nero Lifestyle in en ansökan till EU:s immaterialrättsmyndighet (EUIPO) om registrering av ordmärket NERO CHAMPAGNE. Branschorganisationerna Comité interprofessionnel du vin de Champagne och Institut national de l'origine et de la qualité invände mot detta. De hävdade att varumärket kunde dra otillbörlig fördel av anseendet hos produkter med den skyddade ursprungsbetegnelsen Champagne, vars skydd erbjuder en kvalitetsgaranti på grund av produkternas geografiska ursprung. EUIPO avslag invändningen i vissa delar, och branschorganisationerna överklagade beslutet till tribunalen. Tribunalen upphävde i sin dom EUIPO:s beslut och biföll invändningen. Därmed avlogs ansökan om registrering av varumärket NERO CHAMPAGNE.

⚖️ Dom av den 25 juni 2025 i målet Comité interprofessionnel du vin de Champagne och INAO/EUIPO – Nero Lifestyle (NERO CHAMPAGNE) ([T-239/23](#))

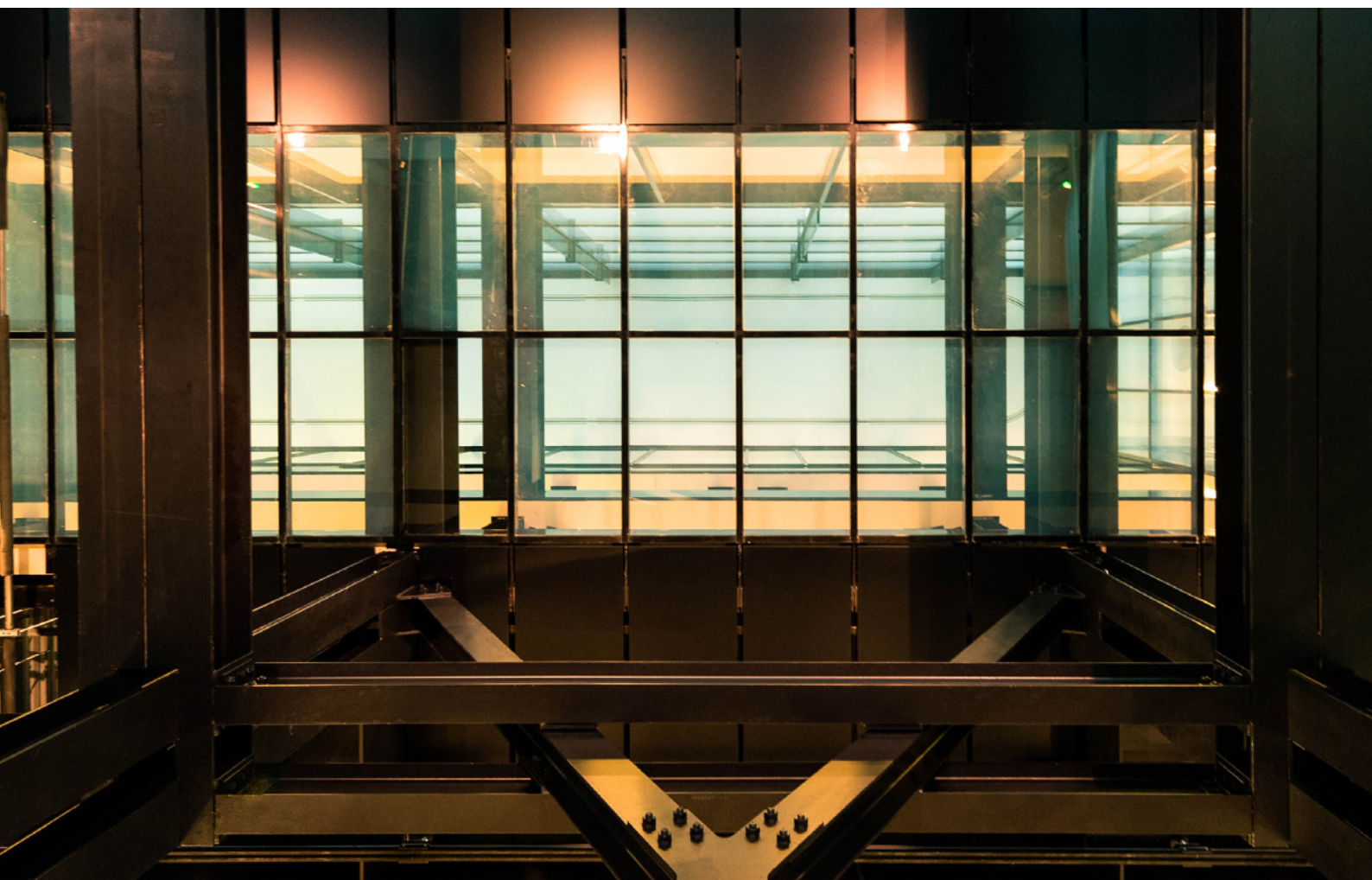
📌 Rubiks kub kan inte skyddas som EU-varumärke. Tribunalen fastställde EUIPO:s ogiltigförklaring av de registrerade varumärkena för detta berömda 3D-pussel. EUIPO hade ansett att kubens form, gallerstrukturen och differentieringen av kubens sidor motsvarade tekniska beståndsdelar som var nödvändiga för dess funktion, vilket gjorde det omöjligt att skydda dem enligt varumärkesrätten. Spin Master, innehavare av varumärkena i fråga, hävdade att vissa beståndsdelar, särskilt färgerna, inte var tekniska. Tribunalen underkände dessa argument och förklarade att färgerna endast är en sekundär detalj som syftar till att skilja sidorna åt, och att det väsentliga i formen – rutorna, grillstrukturen och differentieringen mellan sidorna – svarar mot ett tekniskt behov; att göra det möjligt att rotera och identifiera pusseldelarna. Eftersom samtliga av kubens väsentliga egenskaper är kopplade till dess funktion kan de inte skyddas som ett varumärke. Tribunalen fastställde därför EUIPO:s beslut.

⚖️ Dom av den 9 juli 2025 i målen Spin Master Toys UK/EUIPO – Verdes Innovations (Formen på en kub med sidor som har en gallerstruktur) ([T-1170/23-T-1173/23](#))

▾ Tribunalen ogiltigförklarade EUIPO:s beslut att upphäva Ferraris rättigheter till ordmärket TESTAROSSA med avseende på bilar, reservdelar och tillbehör samt modellbilar, efter att myndigheten ansett att varumärket inte hade varit i verkligt bruk mellan 2010 och 2015. Tribunalen konstaterade att även om bilmodellen Testarossa slutade tillverkas år 1996, hade auktoriserade återförsäljare och distributörer sålt begagnade Testarossa-bilar under den aktuella perioden. Enligt tribunalen utgjorde denna användning av varumärket, tillsammans med en certifieringstjänst som Ferrari tillhandahöll, ett verkligt bruk av varumärket med tillverkarens underförstådda samtycke. Tribunalen gjorde samma bedömning i fråga om varumärkets användning för reservdelar och tillbehör, vars ursprung hade kontrollerats genom Ferraris certifieringstjänst. Vad gäller modellbilarna fann tribunalen att varumärket hade använts av tredje man med angivande av uppgiften "Ferrari Official Licensed Product" (officiell vara som licensierats av Ferrari), och att detta garanterade leksakernas kommersiella ursprung och visade att varumärket hade varit i verkligt bruk med Ferraris underförstådda samtycke. Tribunalen kom därmed fram till att Ferrari hade sett till att varumärket TESTAROSSA fortsatt brukades för samtliga aktuella varor.

Dom av den 2 juli 2025 i målen Ferrari/EUIPO – Hesse (TESTAROSSA) ([T-1103/23](#) och [T-1104/23](#))

Konkurrens

EU säkerställer efterlevnaden av regler som skyddar den fria konkurrensen. Åtgärder som syftar till eller resulterar i att konkurrensen på den inre marknaden begränsas eller snedvrids är förbjudna och kan beivras med böter. Rätten för var och en att begära ersättning för skada som orsakats av konkurrensbegränsande beteende förstärker den ändamålsenliga verkan av EU:s konkurrensregler och kan avskräcka från beteenden som skadar den fria konkurrensen.

↘ Apple tog ut en provision på försäljningspriset för tredjepartsappar som säljs i dess App Store. Enligt två nederländska stiftelser, som företräder de kollektiva intressena hos en mängd oidentifierade men identifierbara användare av Apple-enheter, var provisionsbeloppen för höga och medförde skada för användarna. Stiftelserna ansåg att Apples beteende var konkurrensbegränsande och väckte talan vid nederländska domstolar. Apple bestred dock de nederländska domstolarnas behörighet, eftersom den påstådda skadan enligt Apple inte hade inträffat i Nederländerna och i synnerhet inte i Amsterdam. När EU-domstolen tillfrågades om detta konstaterade den att ifrågavarande App Store är särskilt utformad för den nederländska marknaden. Den skada som påstås ha uppstått vid köp som gjorts på denna virtuella plats kan således uppstå på nederländsk mark, oberoende av var de berörda användarna befann sig vid köptillfället. Den nederländska domstolen är därför internationellt och lokalt behörig.

Dom av den 2 december 2025 i målet Stichting Right to Consumer Justice och Stichting App Stores Claims ([C-34/24](#))

↘ Den italienska koncernen Enel lanserade år 2018 appen JuicePass, som ger förare av elfordon möjlighet att hitta och boka laddstationer. Enel ville göra det enklare att använda appen direkt genom bilarnas infotainmentskärm och bad Google att göra appen kompatibel med Android Auto, Googles system för uppkopplad körning. Google vägrade dock att anpassa sin plattform för att säkerställa interoperabilitet mellan Android Auto och JuicePass, vilket ledde till att den italienska konkurrensmyndigheten påförde Google böter på över 100 miljoner euro för missbruk av dominerande ställning. Google överklagade beslutet om böter till Italiens högsta förvaltningsdomstol, som beslutade att ställa tolkningsfrågor till EU-domstolen. EU-domstolen ansåg att ett dominerande företag som hindrar tillgången till en digital plattform som det har utvecklat, genom att vägra att se till att denna onlineplattform är interoperabel med en applikation som utvecklats av ett utomstående företag, kan utgöra missbruk av dominerande ställning, även om denna plattform inte är nödvändig för den kommersiella driften av applikationen. Det kan vara fråga om ett sådant missbruk när en plattform har utvecklats med målet att den ska kunna användas av utomstående företag och plattformen kan göra appen attraktivare för konsumenterna. Det kan dock vara motiverat med vägran om interoperabiliteten skulle undergräva plattformens säkerhet eller integritet, eller om det av andra tekniska skäl skulle vara omöjligt att upprätta interoperabilitet. Om så inte är fallet är det dominerande företaget skyldigt att utveckla en mall som upprättar en sådan interoperabilitet. Detta ska göras inom den tid som är rimlig och nödvändig för detta ändamål, i förekommande fall mot lämplig ekonomisk ersättning.

Dom av den 25 februari 2025 i målet Alphabet m.fl. ([C-233/23](#))

↘ År 2015 ingick den belgiska fotbollsklubben RFC Seraing avtal med det maltesiska bolaget Doyen Sports. Klubben fick på så sätt möjlighet att finansiera sina spelare i utbyte mot en del av deras ekonomiska rättigheter. Fifa ansåg att dessa avtal stred mot dess regler om förbud mot att en extern investerare innehar de ekonomiska rättigheterna och ålade klubben disciplinära påföljder. Klubben överklagade Fifas beslut till idrottens internationella skiljedomstol (CAS), som dock avlog klubbens överklagande genom en skiljedom som sedermera fastställdes av Federala högsta domstolen i Schweiz. RFC Seraing ansåg att Fifas regler var oförenliga med EU-rätten och beslutade därför att väcka talan vid belgisk domstol. EU-domstolen, som fick en begäran om förhandsavgörande i frågan, ansåg att det strider mot EU-rätten att förhindra nationella domstolar att pröva en skiljedom som meddelats i ett skiljeförfarande som påtvingats av ett internationellt idrottsförbund. EU-domstolen slog fast att beslut från CAS måste kunna bli föremål för en effektiv domstolsprövning. Denna prövning ska bland annat göra det möjligt att kontrollera beslutens förenlighet med grunderna för EU:s rättsordning (*ordre public*), som bland annat omfattar EU:s konkurrensregler och bestämmelser om de grundläggande friheterna på den inre marknaden. Prövningen ska dessutom göra det möjligt att ansöka om interimistiska åtgärder och, om nödvändigt, att begära ett förhandsavgörande. En nationell domstol måste därför låta bli att tillämpa bestämmelser i nationell rätt eller bestämmelser som antagits av ett idrottsförbund, om dessa hindrar en sådan prövning. Därmed garanteras det att idrottare och klubbar är skyddade när ett beslut strider mot EU-rätten, särskilt när det gäller konkurrens eller fri rörlighet.

 Dom av den 1 augusti 2025 i målet Royal Football Club Seraing ([C-600/23](#))

↘ Kommissionen antog ett beslut vari den angav att sju stora investeringsbanker under perioden 2007–2011 hade deltagit i en kartell inom sektorn för europeiska statsobligationer genom utbyte av känslig information och metoder som syftade till att uppnå otillbörliga fördelar på primärmarknaden och andrahandsmarknaden. Tribunalen fastställde detta beslut i väsentliga delar. Kommissionen hade ålagt Nomura, UBS och UniCredit böter på 371 miljoner euro. Bank of America, Natixis och NatWest ålades däremot inte några böter, med hänvisning till preskription eller förmånlig behandling. Portugons bötesbelopp fastställdes till noll euro, eftersom bankens hade haft en negativ nettoomsättning. Sex av dessa banker väckte talan vid tribunalen, som fastställde att det hade begåtts en enda, fortlöpande överträdelse samt att instituten var ansvariga för sina handlares handlingar. Samtidigt sänkte tribunalen Nomuras och Unicredits böter något, på grund av ett räknefel från kommissionens sida respektive en överskattning av hur länge UniCredits konkurrensbegränsande beteende hade pågått. Slutligen fastställde tribunalen att kommissionen hade ett berättigat intresse av att konstatera överträdelserna även med avseende på Bank of America och Natixis, trots att kommissionen inte kunde ålägga dem böter. Identifieringen av dem hade nämligen bidragit till att belysa hur omfattande den konkurrensbegränsade samverkan hade varit.

 Dom av den 26 mars 2025 i målen UBS Group och UBS/kommissionen, Natixis/kommissionen, UniCredit och UniCredit Bank/kommissionen, Nomura International och Nomura Holdings/kommissionen, Bank of America och Bank of America Corporation/kommissionen samt Portigon/kommissionen (Europeiska statsobligationer) ([T-441/21](#), [T-449/21](#), [T-453/21](#), [T-455/21](#), [T-456/21](#) och [T-462/21](#))

Rättsligt samarbete

Området med frihet, säkerhet och rättvisa omfattar åtgärder för att främja rättsligt samarbete mellan EU-medlemsstaterna. Detta samarbete bygger på ömsesidigt erkännande av domar och rättsliga avgöranden och syftar till att harmonisera nationella lagar för att bekämpa gränsöverskridande brottslighet genom att garantera att brottsoffers, misstänkta och frihetsberövades respektive rättigheter skyddas inom EU.

✎ En före detta ledare för ETA dömdes till 20 års fängelse i Frankrike för ett terroristdåd som hade begåtts år 1997. Hon åtalades sedermera i Spanien för samma attentat. En fällande dom i Spanien skulle ha inneburit att hon kunde dömas till åtminstone 50 års fängelse totalt, utan någon lagstadgad straffgräns. Domstolen besvarade en spansk domstols fråga om tillämpningen av principen *ne bis in idem* (icke två gånger för samma sak) med att en person inte får åtalas två gånger inom EU för samma gärning, även om gärningens brottsrubricering skiljer sig åt mellan olika medlemsstater. Det är upp till den spanska domstolen att kontrollera huruvida de gärningar som prövats i Frankrike är materiellt identiska med dem som en person åtalats för i Spanien.

 Dom av den 11 september 2025 i målet MSIG ([C-802/23](#))

Respekt för privatlivet

EU har ett heltäckande regelverk för skydd av personuppgifter. Behandlingen och lagringen av sådana uppgifter måste uppfylla de villkor som föreskrivs i detta regelverk, vara begränsad till vad som är absolut nödvändigt och inte innebära ett oproportionerligt intrång i rätten till respekt för privatlivet.

↘ En kvinna upptäckte att en falsk annons hade publicerats på den rumänska webbplatsen www.publi24.ro, där det påstods att hon erbjöd sexuella tjänster. Annonserna innehöll bilder på kvinnan, vilka hade använts utan hennes samtycke, samt hennes telefonnummer. Russmedia Digital, som driver webbplatsen, tog bort annonsen inom en timme efter att ha mottagit kvinnans begäran om detta, men annonsen hade redan spridits till andra webbplatser. Kvinnan tilldömdes ersättning i första instans, men fick se bolagets överklagande till andrainstansdomstolen bifallas, med motiveringen att bolaget endast tillhandahöll värdtjänster. Kvinnan överklagade till Appellationsdomstolen i Cluj, som frågade EU-domstolen vilka skyldigheter en e-handelsplatsoperatör har enligt dataskyddsförordningen. EU-domstolen ansåg att e-handelsplatsoperatörer är ansvariga för behandlingen av personuppgifter som ingår i de annonser som publiceras på deras e-handelsplats. Enligt EU-domstolen måste operatörerna före publiceringen fastställa vilka annonser som innehåller känsliga uppgifter, bekräfta den berörda personens identitet eller att det lämnats uttryckligt samtycke och vägra att publicera om sådant samtycke saknas. EU-domstolen preciserade också att operatören måste vidta tekniska åtgärder för att förhindra att känsliga annonser olagligen kopieras och publiceras på andra webbplatser, liksom att operatören inte kan åberopa ansvarsundantag enligt direktivet om elektronisk handel för att undgå de skyldigheter som följer av dataskyddsförordningen.

Dom av den 2 december 2025 i målet Russmedia Digital och Inform Media Press ([C-492/23](#))

↘ En förening lämnade in ett klagomål till den franska dataskyddsmyndigheten mot SNCF Connects insamling av personuppgifter. När bolagets kunder gjorde onlineköp var de nämligen tvungna att kryssa i huruvida de är "Monsieur" (Herr) eller "Madame" (Fru). Föreningen angav att denna insamling av uppgifter om könsidentitet inte var nödvändig i den mening som avses i dataskyddsförordningen. EU-domstolen erinrade om att endast uppgifter som är absolut nödvändiga får samlas in och att behandlingen endast är laglig om den är nödvändig för ett avtal ska kunna fullgöras eller är motiverad av ett klart angivet berättigat intresse. Avslutningsvis klargjorde EU-domstolen att denna behandling inte kan motiveras av ett berättigat intresse om detta inte anges, om behandlingen går utöver vad som är absolut nödvändigt eller om den riskerar att inskränka de registrerades grundläggande rättigheter, bland annat avseende könsdiskriminering. Insamling av personuppgifter avseende kundernas tilltalstitel, vars ändamål är att personanpassa kommunikationen, är inte objektivt sett oundgänglig.

Dom av den 9 januari 2025 i målet Mousse ([C-394/23](#))

↘ En österrikisk kund nekades ett telefonabonnemang med ett pris på tio euro per månad efter det att ett privat bolag hade ansett att kunden inte var kreditvärdig, till följd av en automatiserad kreditvärdering. En österrikiska domstol fann att bolaget inte hade följt dataskyddsförordningen, eftersom det inte hade förklarat hur det hade fattat sitt beslut. EU-domstolen ansåg att registrerade vars personuppgifter behandlas har rätt till en begriplig förklaring, med angivande av vilka uppgifter som har använts och hur de har påverkat resultatet, bland annat genom att visa den registrerade hur beaktandet av andra personuppgifter skulle kunna ha lett till ett annat resultat. Bolaget kan inte vägra att lämna ut information med hänvisning till att den aktuella informationen innehåller företagshemligheter. Om bolaget återoppar sådan konfidentialitet är det upp till domstolen eller tillsynsmyndigheten att bestämma i vilken omfattning den registrerade kan beviljas tillgång till informationen.

 Dom av den 27 februari 2025 i målet Dun & Bradstreet Austria ([C-203/22](#))

↘ Den franska medborgaren Philippe Latombe yrkade att tribunalen skulle ogiltigförklara Europeiska kommissionens beslut att tillåta överföring av personuppgifter från EU till Förenta staterna. Han ansåg att det amerikanska systemet inte gav ett tillräckligt skydd, bland annat på grund av att Data Protection Review Court (Domstolen för granskning av uppgiftsskydd, nedan kallad DPRC) inte var oberoende och på grund av de amerikanska underrättelsetjänsternas massinsamling av uppgifter. Tribunalen ogillade talan. Tribunalen ansåg att Förenta staterna hade stärkt sitt regelverk på dataskyddsområdet sedan landet hade antagit ett nytt presidentdekretet år 2022 och att det fanns tillräckliga garantier för DPRC:s oberoende. Domarna vid DPRC kan nämligen endast avsättas på grund av sakförhållanden, och underrättelsetjänsterna får inte påverka deras arbete. Tribunalen ansåg också att bulkinsamling av uppgifter inte strider mot EU-rätten, eftersom DPRC säkerställer domstolsprövning i efterhand. Dessutom kommer regelverkets efterlevnad fortsatt övervakas av Europeiska kommissionen, som kan upphäva beslutet för det fall skyddet enligt det amerikanska systemet skulle minska.

 Dom av den 3 september 2025 i målet Latombe/kommissionen ([T-553/23](#))

↘ Tribunalen dömde Europeiska kommissionen till att betala 400 euro i skadestånd till en tysk medborgare vars personuppgifter hade överförts till USA när han anmälde sig till ett evenemang på webbplatsen för *Konferensen om Europas framtid*. Personen i fråga hade loggat in på EU Login med alternativet "logga in via Facebook". Hans ip-adress hade då överförts till Meta Platforms, utan några garantier om att det fanns lämpliga skyddsåtgärder och utan att det vid inloggningstillfället fanns något beslut om adekvat skyddsnivå. Tribunalen ansåg att denna överföring skulle tillskrivas kommissionen, som inte hade uppfyllt något av de EU-rättsliga villkoren för överföring av uppgifter till tredjeland. Tribunalen medgav att det hade begåtts en tillräckligt klar överträdelse av en rättsregel som ger enskilda rättigheter, och att det hade uppstått ideell skada eftersom den registrerade hade försatts i en osäker situation vad gäller behandlingen av hans uppgifter, vilket medför ett utomobligatoriskt skadeståndsansvar för EU.

 Dom av den 8 januari 2025 i målet Bintl/kommissionen ([T-354/22](#))

EU strävar efter att bevara och förbättra kvaliteten på miljön och att skydda människors hälsa. Om EU-domstolen konstaterar att en medlemsstat har åsidosatt EU-rätten måste medlemsstaten i fråga följa domen så snart som möjligt. Om kommissionen anser att medlemsstaten inte har följt domen kan den väcka en ny talan med yrkande om vite.

↘ Grekland dömdes för att inte ha följt en dom från år 2014, i vilken landet hade ålagts att upphöra att använda en avfallsdeponi i den marina nationalparken Zakynthos, som är en skyddad livsmiljö för sköldpaddan *Caretta caretta*. Trots kontakter med kommissionen mellan 2014 och 2023 hade deponin inte stängts eller iordningställt i enlighet med EU:s avfallsdirektiv, och den fortsatte ta emot avfall fram till slutet av år 2017. Efter att ha konstaterat detta pågående fördragsbrott påförde EU-domstolen Grekland ett löpande vite på 12 500 euro för varje dags försening till dess att domen följdes fullt ut, samt ett schablonbelopp på 5,5 miljoner euro, med hänvisning till överträdelsens allvar och varaktighet, dess hälso- och miljörisker samt Greklands upprepade brister i avfallshanteringen.

 Dom av den 9 oktober 2025 i målet kommissionen/Grekland (Verkställighet av domen om avfallsdeponin på Zakynthos) ([C-368/24](#))

↘ I Italien ledde den bristfälliga hanteringen av avloppsvatten från tätbebyggelse till att landet återigen ställdes inför EU-domstolen. Nästan tio år efter en första dom år 2014 hade flera italienska tätorter fortsatt släppt ut avloppsvatten utan att först rena det, fastän det hade gått mer än 20 år sedan de tidsfrister som fastställs i det tillämpliga EU-direktivet hade löpt ut. Redan i den domen hade EU-domstolen konstaterat brister i 41 tätorter. Trots förbättringar hade hanteringen i fem av tätorterna, främst på Sicilien men även i Aostadalen, fortfarande inte bringats i överensstämmelse med direktivet, och för fyra av dem kvarstod bristerna fortfarande vid förhandlingen i november 2024. Mot bakgrund härav väckte Europeiska kommissionen talan vid domstolen med yrkande om att Italien skulle dömas till att betala ekonomiska sanktioner. Domstolen konstaterade att Italien inte hade verkställt 2014 års dom inom den fastställda fristen och ansåg att denna långvariga bristande efterlevnad medförde en allvarlig miljöskada, särskilt eftersom de aktuella utsläppen rann ut i känsliga områden. Domstolen dömde därför Italien till att betala ett schablonbelopp på 10 miljoner euro, samt ett löpande vite på totalt över 13 miljoner euro per halvårs dröjsmål med att vidta åtgärder för att följa domen från 2014, med beaktande av överträdelsens svårighetsgrad, dess exceptionellt långa varaktighet och landets betalningsförmåga.

 Dom av den 27 mars 2025 i målet kommissionen/Italien (Rening av avloppsvatten från tätbebyggelse) ([C-515/23](#))

↘ I Slovenien ledde förvaltningen av en avfallsdeponi i kommunen Teharje, känd som Bukovžlak, till en ny tvist vid EU-domstolen. Under flera år hade man dumpat schaktmassor i deponin, utan att nationella myndigheter kontrollerade huruvida det redan låg annat avfall på platsen eller vidtagit nödvändiga åtgärder för att avlägsna avfall som inte omfattades av tillståndet. Deponin var därmed olaglig. EU-domstolen hade redan år 2015 konstaterat i en dom att detta tillvägagångssätt bröt mot EU-bestämmelser om avfallshantering. Nödvändiga åtgärder för att sanera platsen genomfördes dock inte inom den fastställda fristen. Med anledning av denna fortsatta passivitet väckte Europeiska kommissionen återigen talan vid EU-domstolen och yrkade att ekonomiska påföljder skulle utdömas. EU-domstolen fann att Slovenien inte hade verkställt domen från år 2015 trots att landet hade getts tid för detta och ansåg att förseningarna inte kunde motiveras, oaktat Sloveniens hänvisning till covid-19-pandemin. Den konstaterade att denna långvariga underlåtenhet hade medfört allvarliga risker för miljön och människors hälsa under mer än nio år. Domstolen dömde därför Slovenien till att betala ett schablonbelopp på 1,2 miljoner euro, med hänsyn till överträdelsens allvar och varaktighet samt landets betalningsförmåga.

 Dom av den 8 maj 2025 i målet kommissionen/Slovenien (Avfallsdeponin i Bukovžlak) ([C-318/23](#))

↘ Österrike väckte talan om ogiltigförklaring av en delegerad förordning från år 2022 varigenom Europeiska kommissionen, på strikta villkor, hade inkluderat vissa verksamheter inom sektorerna för kärnenergi och fossil gas i taxonomin för hållbara investeringar. Tribunalen ogillade talan och bekräftade att kommissionen inte hade överskridit de befogenheter som institutionen tilldelats av EU-lagstiftaren. Tribunalen ansåg att kärnkraftsproduktion är nästan helt fri från utsläpp av växthusgaser och att förnybara energikällor ännu inte på egen hand kan tillhandahålla all den el som behövs på ett tillförlitligt sätt. Tribunalen fann också att kommissionen hade tagit tillräcklig hänsyn till riskerna med kärnkraft och inte var ålagd att ställa krav på en skyddsnivå som är högre än de befintliga normerna. Vad gäller inkludering av fossilgasverksamheter ansågs detta vara förenligt med EU-rätten, eftersom metoden för dessa verksamheter bygger på en gradvis minskning av utsläppen, samtidigt som energiförsörjningstryggheten garanteras.

 Dom av den 10 september 2025 i målet Österrike/kommissionen ([T-625/22](#))

↘ Spanien och flera fiskeriorganisationer från Galicien och Asturien väckte talan om ogiltigförklaring av en förordning från Europeiska kommissionen om fastställande av djuphavsfiskeområden där känsliga marina ekosystem förekommer eller sannolikt förekommer och vari det är förbjudet att fiska med bottenredskap. Tribunalen ogillade deras talan och delade kommissionens bedömning att fastställandet av områdena grundar sig på tillförlitliga vetenskapliga kriterier som bygger på den fastslagna eller sannolika förekomsten av skyddade arter och på ekosystemens kännetecken. Kommissionen var inte skyldig att bedöma inverkan av varje typ av redskap eller de ekonomiska konsekvenserna av dessa åtgärder. Tribunalen fann även att den metod som hade använts, som grundar sig på utlåtanden från Internationella havsforskningsrådet, inte innebar att kommissionen överskred sitt utrymme för skönsässig bedömning. Slutligen underkände tribunalen argumenten om en påstådd överträdelse av bestämmelserna om den gemensamma fiskeripolitiken och av proportionalitetsprincipen. Tribunalen påpekade i detta sammanhang att förbudet inte gäller allt bottenfiske och att det inte hade visats att vissa passiva redskap inte är skadliga för dessa känsliga ekosystem.

 Dom av den 11 juni 2025 i målen Spanien/kommissionen och Madre Querida m.fl./kommissionen ([T-781/22](#) och [T-681/22](#))

Informationssamhället

EU-domstolen i den digitala världen

 [Se videon](#)

EU spelar en nyckelroll i utvecklingen av informationssamhället, i syfte att skapa en miljö som är gynnsam för innovation och konkurrenskraft samtidigt som konsumenternas rättigheter skyddas och rättssäkerheten upprätthålls. EU säkerställer rättvisa och öppna digitala marknader och undanröjer hinder för gränsöverskridande onlinetjänster på den inre marknaden så att sådana tjänster kan cirkulera fritt.

📌 I april 2023 utsåg Europeiska kommissionen onlinebutiken Zalando till en "mycket stor onlineplattform" enligt förordningen om digitala tjänster, eftersom Zalandos tjänster har fler än 83 miljoner månatliga användare, långt över den tröskel på 45 miljoner som anges i förordningen. Zalando angrep kommissionens beslut om att utse bolaget till en "mycket stor onlineplattform" vid tribunalen, som dock ogillade talan. Tribunalen fastställde kommissionens beslut att Zalando utgör en onlineplattform, eftersom bolaget agerar värd för tredjepartssäljare via sitt "Partner Programm", även om dess egen direktförsäljningsverksamhet ("Zalando Retail") inte ingår i denna kategori. Kommissionen hade fog för sin bedömning att alla användare var exponerade för information från tredjepartssäljare. Tribunalen underkände också Zalandos argument om att rättssäkerhetsprincipen, likabehandlingsprincipen och proportionalitetsprincipen hade åsidosatts och erinrade om att sådana plattformar måste omfattas av skärpta skyldigheter för att begränsa risken för spridning av farliga eller olagliga produkter.

 Dom av den 3 september 2025 i målet Zalando/kommissionen ([T-348/23](#))

📌 Tribunalen ogiltigförklarade Europeiska kommissionens beslut att fastställa en tillsynsavgift som Facebook, Instagram och TikTok skulle erlägga för år 2023 i egenskap av "mycket stora onlineplattformar" enligt förordningen om digitala tjänster. Tribunalen ansåg att den metod som hade använts för att beräkna avgiften, utifrån det genomsnittliga antalet användare per månad, borde ha antagits i en delegerad akt och inte i ett genomförandebeslut, eftersom metoden utgör en väsentlig del för att fastställa avgiften. Eftersom det inte fanns något fel som i sig kunde påverka dessa plattformars skyldighet att erlägga avgiften, lät tribunalen dock verkningarna av de ogiltigförklarade besluten bestå interimistiskt, i avvaktan på att kommissionen antar en korrekt metod och nya beslut. Denna övergångsperiod får dock inte överstiga tolv månader från och med den dag då domarna har vunnit laga kraft.

 Dom av den 10 september 2025 i målen Meta Platforms Ireland/kommissionen och Tiktok Technology/kommissionen ([T-55/24](#) och [T-58/24](#))

▾ Tribunalen ogillade Amazons talan om ogiltigförklaring av Europeiska kommissionens beslut att utse plattformen Amazon Store till en "mycket stor onlineplattform" enligt förordningen om digitala tjänster, som inför skärpta krav för tjänster med över 45 miljoner användare inom EU. Amazon åberopade att flera av dess grundläggande rättigheter som garanteras i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna hade kränkts, däribland näringsfriheten, rätten till egendom, likhet inför lagen, yttrandefriheten samt rätten till respekt för privatlivet och skydd för konfidentiella uppgifter. Tribunalen ansåg dock att skyldigheterna enligt förordningen, vilka visserligen kan medföra kostnader och påverka plattformens organisation, likväl är föreskrivna i lag och proportionerliga. De är även motiverade av mål av allmänt samhällsintresse, nämligen att förebygga systemriskerna förknippade med mycket stora plattformar, i synnerhet spridning av olagligt innehåll, och skydda konsumenterna. Tribunalen kom fram till att de omtvistade åtgärderna, såsom alternativet att rekommendera produkter utan att profilera, den offentliga datakatalogen eller forskares åtkomst till data, inte påverkar det väsentliga innehållet i de åberopade rättigheterna och åtföljs av strikta garantier när det gäller konfidentialitet och säkerhet.

Dom av den 19 november 2025 i målet Amazon EU/kommissionen ([T-367/23](#))

Tillgång till handlingar

Öppenhet i det offentliga livet är en grundläggande EU-princip. Varje medborgare eller juridisk person i EU kan därför som regel få tillgång till EU-institutionernas handlingar.

↘ En journalist från *The New York Times* begärde tillgång till meddelanden som hade utväxlats mellan kommissionens ordförande Ursula von der Leyen och Pfizers VD och som journalisten ansåg utgjorde en del av förhandlingarna om inköp av covid-19-vaccin. Kommissionen avslag hennes ansökan med motiveringen att institutionen inte innehade meddelandena. Tribunalen konstaterade dock att kommissionens förklaringar var vaga och inkonsekventa och att kommissionen inte tydligt hade angett var och hur den hade sökt efter dessa handlingar, eller om meddelandena hade raderats eller gått förlorade. Dessutom hade journalisten lämnat trovärdiga uppgifter som visade att sådana meddelanden med stor sannolikhet hade utväxlats. Tribunalen ansåg att en EU-institution inte kan nöja sig med att förneka att den innehar handlingar utan vederhäftiga bevis, särskilt när det gäller så viktiga offentliga beslut. Domstolen ogiltigförklarade därför kommissionens beslut att vägra ge tillgång till handlingarna.

 Dom av den 14 maj 2025 i målet *Stevi och The New York Times/kommissionen* ([T-36/23](#))

Genom den sammanställning av rättsfallsresuméer som utarbetas av direktoratet för forskning och dokumentation ges EU-jurister tillgång till domstolens och tribunalens "[urval av årets viktigaste avgöranden](#)" och en "[månadsbulletin om rättspraxis](#)".

B

Administration i
rättskipningens tjänst

A. Inledningsord av domstolens justitiesekreterare

Alfredo Calot Escobar
Domstolens justitiesekreterare

År 2025 var ett betydande år för institutionens utveckling – under året togs ambitiösa steg för att stärka institutionens grundvalar och samtidigt förbereda den för kommande förändringar.

I en tid präglad av ny teknik och omstrukturering av delar av arbetsmarknaden, där förväntningarna på vad EU ska leverera är höga, är det viktigt att erinra om de värden som ligger till grund för EU-domstolens verksamhet: rättskipning av hög kvalitet där målen handläggs snabbt och effektivt, närhet till medborgarna, språklig och kulturell mångfald samt en optimal förvaltning av de resurser som institutionen anförtrots. EU-domstolen har genomfört flera strategiska projekt som syftar till att göra den redo att ta sig an de förändringar som väntas – just för att säkerställa att dessa värden kan bevaras.

Vad gäller den dömande verksamheten var år 2025 det första hela året sedan den **partiella överföringen av mål om förhandsavgörande från domstolen till tribunalen** trädde i kraft. Alla institutionens avdelningar, som hade förberett sig noggrant, såg till att reformen genomfördes på ett smidigt och väl genomtänkt sätt. Detta vittnar om anpassningsförmåga och kapacitet att stödja både instanserna när dessa står inför nya utmaningar. Den första utvärderingen av reformens genomförande visar på ett mycket positivt utfall, med tanke på att samtliga målsättningar uppnåddes. Dessutom bidrar behörighetsöverföringen till en förbättrad handläggning av mål, och innebär att det görs full nytta av reformen av EU-domstolens struktur, vilket är till gagn för alla enskilda rättsökande. Parallellt med detta har nya bestämmelser om offentliggörande av yttranden i mål om förhandsavgörande införts med framgång. De säkerställer en bättre förståelse av systemet med förhandsavgöranden liksom av de rättsfrågor som tas upp.

En av prioriteringarna under året var **att föra EU-domstolen närmare medborgarna**. Institutionens avdelningar med ansvar för kommunikation och informationsteknik har i nära

samarbete gjort stora ansträngningar för att utforma domstolens nya webbplats, som innehåller en helt omarbetad sökmotor och en enhetlig funktion för direkta webbsändningar av förhandlingar. Samtidigt har kommunikationskanalerna blivit fler, bland annat genom lanseringen av Curia Web TV, ett nytt modernt och pedagogiskt verktyg som i ett vassare format med ljud och bild bidrar till en bättre förståelse av EU-domstolens dömande verksamhet. Med andra ord har EU-domstolen nu en mer lättläst och användarvänlig webbplats, som i kombination med institutionens arbete för att stärka sin närvaro på sociala medier innebär att den har fullbordat moderniseringen av sin policy för extern kommunikation mot allmänheten och yngre generationer.

Ett ledmotiv i **EU-domstolens personalpolicy** har varit den attraktiva arbetsplatsen. Institutionen har förverkligat många initiativ för att stärka sin förmåga att väcka intresset hos sökande från alla medlemsstater och med olika profiler. Institutionen har därför åtagit sig att skapa mer attraktiva, inkluderande och tydliga rekryteringsvägar för att bredda den pool av kandidater som är intresserade av att arbeta vid EU-domstolen. Vissa åtgärder har direkt syftat till att förbättra villkoren för praktikanter, så att alla nytexaminerade som vill upptäcka EU-domstolen som arbetsplats garanteras tillgång på lika villkor till institutionens praktikplatser. Andra åtgärder har bestått i att intensivifiera informationsspridningen till de medlemsstater vars medborgare är underrepresenterade inom institutionen, med en ständig strävan efter att stärka den kulturella och språkliga mångfalden bland personalen. Slutligen har flera initiativ gjort det möjligt för EU-domstolen att utvidga sin policy för tillgänglighet och inkludering. Detta ger personer med funktionsnedsättning möjlighet att ansluta sig till institutionen långsiktigt och bidra med sina insikter så att EU-domstolen oavbrutet kan öka sina ambitioner på detta område.

I linje med den innovationsanda som präglar EU-domstolen har institutionen gjort betydande tekniska framsteg. Arbetet med att integrera och utveckla **verktyg baserade på artificiell intelligens** har fortskridit parallellt med ett omfattande arbete med att ta fram en etisk ram som är fullt anpassad till de krav som är kopplade till EU-domstolens dömande verksamhet. Från utarbetandet av en etisk stadga för integrering av artificiell intelligens till utformningen av specifika riktlinjer för hur AI-verktyg ska användas inom institutionen; EU-domstolen har vidtagit flera åtgärder för att göra det enklare att använda dessa allt mer lovande verktyg. Dessa verktyg kräver dock en god förståelse för deras begränsningar, de risker som är förknippade med dem och behovet av att alltid säkerställa mänsklig översyn. EU-domstolen har därför fortsatt att gå vidare med beslutsamhet, men också med försiktighet, bland annat genom att utöka utbudet av utbildning för sin personal så att de får stöd i dessa nya användningsområden.

Starka värderingar, tydliga ambitioner och ett ständigt förnyat engagemang för en kvalitativ europeisk rättskipning: så kan år 2025 med stolthet sammanfattas för institutionens avdelningar.

B. Årets viktigaste händelser

↘ År 2025: en vändpunkt i reformeringen av EU:s domstolsväsende

År 2025 markerade det första helåret sedan behörigheten att meddela förhandsavgöranden delvis överfördes från domstolen till tribunalen. Denna reform är resultatet av en lång process. Grunden för reformen lades redan i Nicefördraget (2001), och frågan aktualiserades på nytt i samband med 2015 års reform av EU:s domstolsstruktur.

Syftet med reformen av domstolsstrukturen var att stärka effektiviteten i EU:s domstolssystem genom att se till att det upprättas en bättre balans i arbetsbördan mellan domstolen och tribunalen. Reformen blev möjligt när antalet domare i tribunalen fördubblades år 2022, vilket gav tribunalen den kapacitet som behövs för att handlägga fler mål.

Det har krävts omfattande ändringar av stadgan och rättegångsreglerna för att kunna genomföra reformen. Ändringarna i stadgan föreslogs av EU-domstolen och antogs av Europaparlamentet och rådet. De ändringar av rättegångsreglerna som, till följd av ändringarna i stadgan, var nödvändiga för att genomföra reformen godkändes i sin tur av rådet.

Den sista fasen av denna reform avslutades den 1 oktober 2024, då nya bestämmelser började tillämpas. Dessa innebar att behörigheten att meddela förhandsavgöranden delvis överfördes till tribunalen, liksom att förfarandena i båda instanserna moderniserades. En första utvärdering av reformen, ett helår efter dess genomförande, visar att både domstolen och tribunalen fullt ut har integrerat dessa nya arbetsmetoder, vilket gagnar alla som är involverade i mål om förhandsavgörande.

Vad är en begäran om förhandsavgörande?

EU-rätten är en del av varje medlemsstats nationella rätt. Därmed går det att åberopa EU-rätten inför nationella domstolar, som tillämpar EU-rätten direkt.

Om det råder tvivel om hur EU-rätten ska tolkas i ett mål kan, och i vissa fall måste, nationella domstolar vända sig till EU-domstolen med frågor, som på vissa särskilda områden handläggs av tribunalen. På så sätt kan de nationella domstolarna få klargöranden i fråga om en EU-rättslig bestämmelses innebörd eller giltighet. Detta gör det möjligt för dem att tillämpa EU-rätten på ett korrekt och enhetligt sätt.

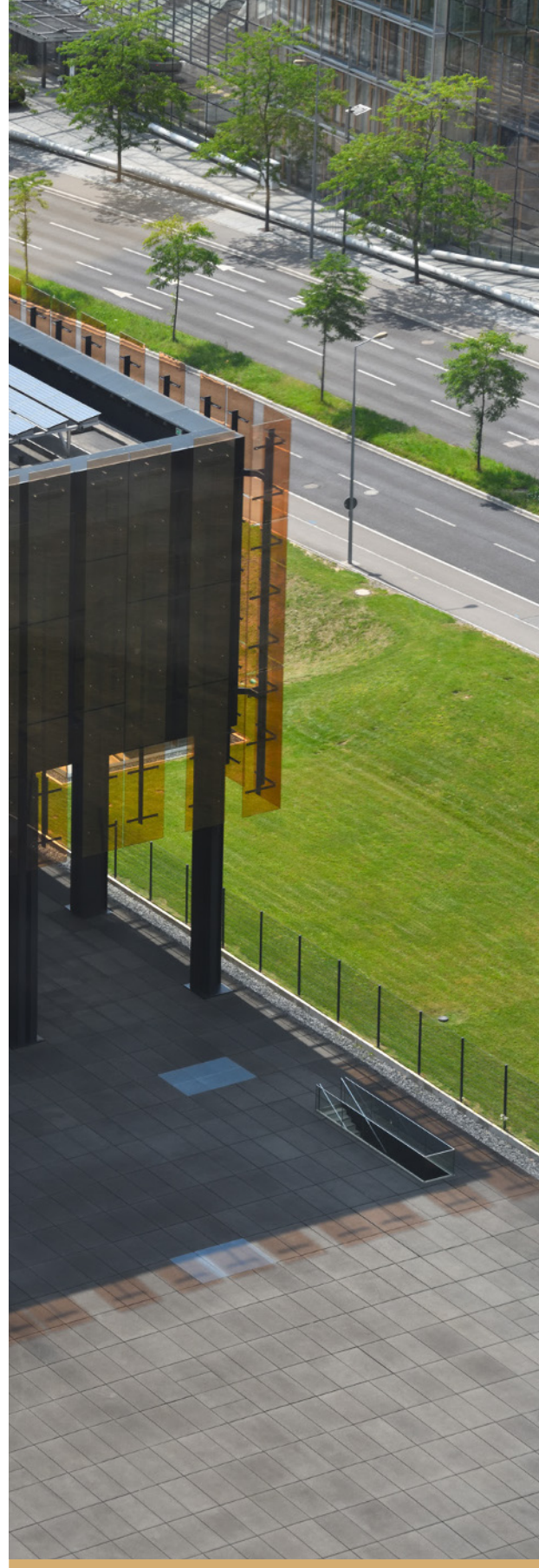
Tribunalens behörighet att meddela förhandsavgöranden

Tribunalen är nu behörig att pröva mål om förhandsavgöranden på områden som är klart avgränsade, tillräckligt avskiljbara från andra områden och inom vilka det redan finns en omfattande rättspraxis från domstolen. Denna reform minskar domstolens arbetsbörda påtagligt genom att behörigheten att meddela förhandsavgöranden överförs till tribunalen på ett antal specifika områden, nämligen 1) det gemensamma systemet för mervärdesskatt, 2) punktskatter, 3) tullkodexen, 4) tullklassificering av varor, 5) kompensation och assistans till passagerare vid nekad ombordstigning eller försenade eller inställda transporttjänster samt 6) systemet för handel med utsläppsrätter för växthusgaser.

Den gemensamma kontaktpunkten: effektiv handläggning

Reformen innebär inte någon ändring av förfarandet för att inge en begäran om förhandsavgörande: alla ansökningar ska fortfarande lämnas in till domstolen. Däremot finns det nu en mekanism med en "gemensam kontaktpunkt" som gör det möjligt att skilja ut de begäranden som faller under tribunalens behörighet. Beslutet om att låta handläggningen av ett mål fortsätta vid domstolen eller överlämna det till tribunalen fattas antingen av domstolens ordförande, efter samråd med vice ordföranden och förste generaladvokaten, eller av domstolen i administrativt plenum.

Vid tribunalen finns det nu två specialiserade avdelningar, vilka i huvudregel består av fem domare, som är behöriga att handlägga dessa mål. Vissa av tribunalens domare har också utsetts att tjänstgöra som generaladvokat vid tribunalen för att sörja för att förfarandet vid handläggningen av denna typ av mål motsvarar förfarandet vid domstolen.

Överklagande och omprövning

Tribunalens avgöranden i mål om förhandsavgörande kan med hänsyn till förfarandets art inte överklagas till domstolen. Det finns dock en mekanism för omprövning, varigenom domstolens förste generaladvokat inom en månad kan föreslå att domstolen omprövar tribunalens avgörande, om det föreligger en allvarlig risk för att enhetligheten eller konsekvensen i EU-rätten undergrävs.

Facit ett år senare

Sedan reformen trädde i kraft har den gemensamma kontaktpunkten redan handlagt närmare hundra mål om förhandsavgöranden. Nästan 85 procent av dessa har överlämnats till tribunalen, eftersom de uteslutande föll inom något av de sex specifika behörighetsområden som ingick i reformen.

Mål om förhandsavgörande som anhängiggjorts vid tribunalen - föremål för begäran	2024	2025
Det gemensamma systemet för mervärdesskatt	8	24
Punktskatter	6	7
Tullkodexen	1	8
Tullklassificering av varor	1	7
Kompensation och assistans till passagerare (nekad ombordstigning eller försenade eller inställda transporttjänster)	3	18
System för handel med utsläppsrätter för växthusgaser	-	1
Totalt	19	65

Under år 2025 började tribunalen aktivt handlägga de första mål som hade överförts enligt de nya reglerna. Sexton av dessa mål avslutades utan att det var nödvändigt att hålla förhandling eller begära in förslag till avgörande. Majoriteten av dessa mål – elva stycken – avgjordes genom beslut. Fem mål avgjordes genom dom. Handläggningstiderna har visat sig vara särskilt korta: 10,9 månader i genomsnitt för mål som avgjordes genom dom, från den gemensamma kontaktpunkten till det slutliga avgörandet (6,2 månader om man räknar med mål som avgjordes genom dom eller beslut).

Systemet fungerar alltså effektivt, och de första resultaten visar att reformen uppnår sina mål: att påskynda handläggningen av mål och upprätta en bättre balans i arbetsbördan mellan EU-domstolens båda instanser, vilket tjänar både medborgare och företag.

Vill du veta mer?

För att jurister, och i synnerhet nationella domare, bättre ska kunna förstå hur den gemensamma kontaktpunkten fungerar liksom vilka kriterier som gäller för behörighetsfördelningen har institutionen publicerat [ett dokument](#) om tillämpningen av de nya bestämmelserna om överföring av delar av domstolens behörighet i mål om förhandsavgörande till tribunalen. Dokumentet finns tillgängligt på EU-domstolens webbplats och förtecknar de mål om förhandsavgörande som gavs in under det första året som de nya reglerna varit i kraft. För varje mål anges om det har överlämnats till tribunalen eller fortsatt att handläggas vid domstolen, med angivande av skälen för beslutet om handläggning av respektive instans.

<https://curia.europa.eu/site/article50breport>

Behörighetsfördelningen mellan domstolen och tribunalen

 [Se videon](#)

↘ Ökad insyn i EU-domstolens arbete

År 2025 utgör en viktig vändpunkt i EU-domstolens kommunikationspolicy. EU-domstolen har lanserat flera initiativ som syftar till att modernisera dess informationskanaler och främja allmänhetens förståelse av institutionens uppdrag och verksamhet. Dessa initiativ har burits fram av den senaste tekniska utvecklingen och grundar sig på viljan att göra den dömande verksamheten mer begriplig och föra den närmare medborgarna.

Nya konton på sociala medier för att föra EU-domstolen närmare medborgarna

Sociala medier är i dag en del av medborgarnas vardag och utgör en viktig informationskälla för många av dem, särskilt för den yngre generationen. För att tillgodose deras informationsbehov och därigenom se till att tillförlitlig och korrekt information om EU-domstolens verksamhet sprids på ett sätt som är lättillgängligt för medborgarna har institutionen ökat sin närvaro på sociala medier genom att under år 2025 öppna konton på fyra nya plattformar: Bluesky, Threads, WhatsApp och Instagram.

Tack vare dessa nya kanaler, som kompletterar den information som EU-domstolen gör tillgänglig på LinkedIn, X, YouTube och Mastodon, kan institutionen nå nya målgrupper och kommunicera med dem – på ett sätt som är anpassat efter deras behov och som är direkt tillgängligt för dem – om sin verksamhet och om den viktiga roll som den spelar för att skydda medborgarnas rättigheter och bevara ett Europa byggt på demokratiska värden.

På detta sätt kan allmänheten enkelt få tillgång till tydlig information om EU-domstolens aktuella rättsfall, när som helst och var som helst. Från och med början av år 2026 kommer denna satsning att kompletteras med ett innovativt och utökat utbud av videoinnehåll, i och med lanseringen av den nya audiovisuella plattformen Curia Web TV.

Sitt med som åhörare i EU-domstolens förhandlingar oavsett var i Europa du befinner dig

En viktig del i rättegången är förhandlingarna inför domstolen och tribunalen, som hålls i Luxemburg och som är offentliga och öppna för alla medborgare. EU-domstolen har, för att tillgodose öppenhet och insyn och göra dess dömande verksamhet tillgänglig för de 450 miljoner EU-medborgare som direkt berörs av dess avgöranden, inrättat ett system som gör det möjligt för alla att följa förhandlingarna på distans, utan att behöva resa till Luxemburg.

Redan i april 2022 beslutade EU-domstolen att sätta ett pilotprojekt med webbsändningar på institutionens webbplats. Pilotprojektet avsåg sändning, med fördröjning, av muntliga förhandlingar när domstolen sammanträder i stora avdelningen eller i plenum samt direktsändningar av sammanträden för avkunnande av dom och föredragning av förslag till avgörande. Framgången med pilotprojektet ledde till att det förts in en särskild bestämmelse i [domstolens rättegångsregler för att göra dessa åtgärder permanenta](#) och som gör det möjligt att direktsända vissa muntliga förhandlingar när domstolen sammanträder i avdelningar med fem domare, om målet motiverar detta. För att tittarna bättre ska kunna förstå målets bakgrund samt parternas anföranden och domarnas roll under förhandlingen redogör en av institutionens pressansvariga för målet innan direktsändningen börjar. Presentationen görs med ljud och bild och sänds även den på domstolens webbplats och i dess sociala medier.

Även tribunalens rättegångsregler har ändrats för att göra det möjligt att sända muntliga förhandlingar samt sammanträden för avkunnande av dom och föredragning av generaladvokatens förslag till avgörande. Eftersom det var tribunalens ansvar att fastställa bestämmelserna och villkoren för att sådana sändningar, antog tribunalen i februari 2025 ett beslut om webbsändningar av sammanträden för avkunnande av dom och föredragning av generaladvokatens förslag till avgörande. Den första sändningen med tillämpning av detta beslut ägde rum i maj, då en dom från stora avdelningen avkunnades i direktsändning. Ytterligare två sändningar följde i september.

Denna breddning av EU-domstolens audiovisuella kommunikation gör det inte bara möjligt för institutionen att dra full nytta av de tekniska möjligheter vilkas användning tog fart i samband med pandemin år 2020; den gör det framför allt möjligt för alla som är intresserade av EU-domstolens dömande verksamhet – från yrkesverksamma och blivande jurister (nationella domare, advokater, tjänstemän vid medlemsstaternas statsförvaltningar och vid EU-institutionerna, professorer och universitetslärare, studenter) till journalister och andra i allmänheten som vill veta mer om institutionens roll – att följa förhandlingarna på samma villkor som dem som sitter i rättssalen. Denna möjlighet ges alla oavsett var man befinner sig och utan att man behöver resa till Luxemburg.

Ökad insyn i den rättsliga argumentationen

I samma anda av öppenhet och insyn fortsatte EU-domstolen under år 2025 med genomförandet av ett beslut från år 2024 om att de skriftliga yttranden som de olika rättegångsdeltagarna har inkommit med i ett mål om förhandsavgörande (parter vid den nationella domstolen, EU-institutioner, medlemsstater och så vidare) ska offentliggöras på nätet efter det att målet har avslutats, såvida inte den berörda rättegångsdeltagaren motsätter sig detta. För att göra det enklare att ta del av dessa yttranden går det att söka efter dem via sökmotorn på

EU-domstolens webbplats. Därmed kan alla som är intresserade ta del av de ståndpunkter som intagits under målets handläggning i domstolen eller tribunalen före meddelandet av dom i målet om förhandsavgörande.

Modernisering av kommunikationskanalerna för att nå ut till allmänheten

EU-domstolen har, i linje med målet att göra sin rättspraxis mer tillgänglig för icke-specialister, fortsatt moderniseringen av en av sina viktigaste kommunikationskanaler – pressmeddelanden. Efter en omarbetning i slutet av år 2023 innehåller de kortare och mer berättande rättsfallssammanfattningar som är bättre anpassade till mediernas och allmänhetens förväntningar. Arbetet tog ny fart under år 2025, och resultatet blev klarare, mer koncisa och mer läsartillvända pressmeddelanden, skrivna på ett mer tillgängligt språk. Merparten av pressmeddelandena innehåller ett "sammandrag", det vill säga en kortfattad resumé ägnad att lätt kunna återanvändas i medierna.

Parallellt med detta har EU-domstolen infört ett nytt kommunikationsverktyg: videoreferat. Videoreferaten görs tillgängliga efter avkunnandet av de viktigaste domarna och består av korta förklaringar av den aktuella domen, presenterade av en domare som har varit med och dömt i målet. Detta innovativa verktyg gör det möjligt att på några minuter och på ett tydligt och lättillgängligt språk förklara avgöranden som väcker stort medieintresse. Det första videoreferatet sändes i juni och avsåg det italienska målet [C-460/23 Kinsa](#). Domstolens ordförande Koen Lenaerts förklarade målet på rättegångsspråket italienska. Direkt efter det att domen hade avkunnats lades videoreferatet, som var textat på de 24 officiella EU-språken, upp på webbplatsen Curia, och det spreds samtidigt på sociala medier. Det blev en stor succé, med nästan 20 000 visningar på LinkedIn. Under år 2025 offentliggjordes 11 liknande förklarande videoreferat om domar från domstolens stora avdelning på webbplatsen och i sociala medier.

Med dessa initiativ har EU-domstolen under år 2025 fortsatt sitt engagemang för att öka öppenheten och insynen i den dömande verksamheten, göra den mer begriplig och föra den närmare medborgarna. Institutionen har med andra ord anpassat sina kommunikationsformer till vad allmänheten förväntar sig i dag.

↘ Samarbete med domstolarna i Europa

EU-rätten gäller i alla medlemsstater. Den utgör därmed en gemensam rättsordning, som bygger på de gemensamma värderingar som ligger till grund för EU. För att stärka denna rättsgemenskap och garantera att EU-rätten tolkas enhetligt har EU-domstolen sedan länge fört en öppen och ständigt pågående dialog med medlemsstaternas domstolar, utanför ramarna för de formella förfarandena vid EU-domstolens instanser. Detta inbegriper inte bara medlemsstaternas författningsdomstolar och högsta domstolar eller förstainstans- och appellationsdomstolarna, utan också rättsliga nätverk och internationella domstolar, såsom Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna, med vilka EU-domstolen utbyter god praxis för att stärka rättsskipningens kvalitet. Denna dialog, som tar en konkret form genom konferenser och möten både i EU-domstolen och i medlemsstaterna, var särskilt intensiv under år 2025.

”EUnited in Diversity” i Sofia

Konferensen ”EUnited in Diversity”, som anordnades för första gången år 2021 i Riga (Lettland) och följdes av en andra utökad konferens i Haag (Nederländerna) 2023, hölls för tredje gången i slutet av sommaren 2025 under ledning av Republiken Bulgariens författningsdomstol i Sofia. Konferenserna, som hålls vartannat år, samlar företrädare för EU-domstolen och nationella författningsdomstolar med målet att stärka dialogen mellan dem. De syftar även till att främja dialog och utbyte mellan EU:s gemensamma rättsordning och medlemsstaternas nationella rättssystem.

Under temat ”Författningsrättens roll i EU:s gemensamma rättsordning” utforskade deltagarna under 2025 års konferens begreppet ”konstitutionell rättsskipning” inom EU, med bidrag från författningsdomstolar (eller domstolar med konstitutionell behörighet) från 21 medlemsstater. Programmet innefattade fyra paneldiskussioner där man avhandlade fördelningen av befogenheter mellan EU och medlemsstaterna enligt principen om delegering av befogenheter, skyddet av EU:s identitet i kristider, kopplingen mellan nationell konstitutionell rätt och EU-rätt i medlemsstaterna samt EU-rättens tolkning och tillämpning med målet att säkerställa enhetlighet och konsekvens i den gemensamma rättsordningen.

Konferensen var dessutom ett tillfälle för högt uppsatta administrativa chefer från de deltagande institutionerna att få mötas och utbyta god praxis och diskutera frågor av gemensamt intresse. Huvudtemat för denna rundabordskonferens, där EU-domstolen företrädde av sin generaldirektör för information, var ”Den digitala teknologins inverkan på domstolsarbetet”.

Domarforum på EU-domstolen

I början av december 2025 samlades 148 domare från appellationsdomstolar och förstainstansdomstolar i samtliga medlemsstater till EU-domstolens traditionsenliga Domarforum. Under de olika arbetsmötena diskuterade man bland annat den senaste utvecklingen inom förfarandet för förhandsavgöranden, senaste rättspraxis i fråga om asyl och invandring, tribunalens nya behörighet att avgöra mål om förhandsavgöranden, senaste rättspraxis om europeisk arresteringsorder samt civilrättsligt samarbete.

Detta forum, som EU-domstolen anordnade för första gången år 1968, för direkt samman domarna i domstolen och tribunalen med domare i medlemsstaterna. Domarforumet gör det möjligt att knyta informella kontakter, främja en enhetlig EU-rättstillämpning vid nationella domstolar (som också är domstolar som direkt tillämpar EU-rätten), utbyta idéer om gemensamma frågor och främja kunskap och ömsesidig förståelse för de olika rättssystemen och domstolssamarbetet.

EU:s domstolsnätverk möts i Lissabon

Kontaktpersonerna i EU:s domstolsnätverk höll sitt sjunde årliga möte i Lissabon (Portugal) i november. Nätverket inrättades på EU-domstolens initiativ år 2017, i samband med ett Domarforum tillägnat Romfördragets 60-årsjubileum, och syftar till att stärka samarbetet mellan domstolar i Europa, för att upprätthålla och främja rättskipning av hög kvalitet. Nätverket består av 78 författningsdomstolar och högsta domstolar i medlemsstaterna samt högsta domstolar i fyra tredjeländer (Förenade kungariket, Island, Liechtenstein och Ukraina), och det utgör ett permanent forum för utbyte mellan dess medlemmar. Nätverket utgör en plattform för informellt samarbete och informell dialog mellan de högsta domstolarna i Europa och kompletterar den formella samarbetsmekanismen i form av förfarandet för förhandsavgöranden.

Nätverksmötena ordnas numera av de nationella domstolarna med EU-domstolens stöd och 2025 års möte ordnades därför av Portugals författningsdomstol, högsta domstol och högsta förvaltningsdomstol. Vid mötet deltog 60 kontaktpersoner, vilka kom från 20 medlemsstater, ett tredjeland och fyra andra europeiska nätverk. Deltagarnas anföranden och diskussioner handlade om framtiden för samarbetet inom nätverket och frågan hur långt skyldigheten att begära förhandsavgörande sträcker sig för nationella domstolar i sista instans.

Möten med Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna

Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna och EU-domstolen är två av huvudaktörerna i skyddet av grundläggande rättigheter i Europa. De båda domstolarna tillhör två olika organisationer (Europarådet respektive EU), men de arbetar på ett komplementärt sätt mot samma mål, vilka bygger på en gemensam värdegrund: mänsklig värdighet, frihet, demokrati, skydd av mänskliga rättigheter, respekt för rättsstatsprincipen, skydd av minoriteter, tolerans, icke-diskriminering, solidaritet och bevarandet av fred och rättvisa i Europa. De upprätthåller därför nära förbindelser genom regelbundna möten med syftet att dela med sig av den senaste utvecklingen av sin respektive rättspraxis och diskutera frågor av ömsesidigt intresse

samt gemensamma utmaningar. Därför samlas de båda domstolarnas ledamöter varje år i Luxemburg eller Strasbourg, så att de bibehåller komplementariteten och fördjupar samarbetet till gagn för skyddet av de grundläggande rättigheterna i Europa.

I år hölls mötet i november vid EU-domstolen i Luxemburg. Ledamöter från båda domstolarna deltog i flera rundabordssamtal om yttrandefrihet i den digitala eran, barnets bästa i mål om bortförande av barn över gränserna samt juridiska och fysiska hinder för tillgång till asylförfaranden. Det officiella mötet gav också ordförandena för respektive domstol möjlighet att diskutera de utmaningar som domstolsväsendet står inför, vilket skedde i form av ett [samtal som spelades in](#).

De båda ordförandena betonade i synnerhet vikten av att medborgarna, i dagens geopolitiska och samhällsliga klimat, förstår och omhuldar grundvalen för vad som har legat till grund för 75 år av framsteg: Viljan att garantera människor det bästa liv som är möjligt genom att återupprätta freden, återställa rättvisan och värna den fungerande demokratin i samhället.

<https://curia.europa.eu/site/ECHRvisit2025>

”Varje gång det sker ett direkt angrepp mot domstolarnas oberoende och varje gång yttrandefriheten vänds mot de värden som den ska främja – mångfald och tolerans – genom den hatpropaganda och våldsretorik som är på frammarsch, måste vi komma ihåg det väsentliga, vi måste komma ihåg vad som utgör kärnan i det som måste skyddas.”

Mattias Guyomar,
Europadomstolens ordförande

”Rättsstaten skyddar inte bara medborgare, utan den skyddar även det demokratiska systemet, som är ett system som måste kunna få utvecklas från ett val till ett annat och mellan val, men som också är ett system som måste involvera civilsamhället och de medborgare och de grupper av medborgare som är politiskt engagerade. Allt detta kommer till uttryck i ett stort antal avgöranden från EU-domstolen, vilka ofta har anknytning till de grundläggande friheterna.”

Koen Lenaerts,
EU-domstolens ordförande

C. Kontakter med allmänheten

Besöka domstolen

EU-domstolens arbetar för att föra institutionen närmare medborgarna genom att anordna besök och seminarier som med skräddarsydda program bidrar till en bättre förståelse av EU-rätten. Besökarna får ett bättre grepp om EU-domstolens roll och den faktiska inverkan som dess rättspraxis har på medborgarnas vardag, medan seminarierna, som främst riktar sig till nationella domare, främjar dialogen mellan nationella domare och EU-domstolens ledamöter. EU-domstolen tar emot besökare i sina lokaler och erbjuder dessutom virtuella besök, bland annat i form av ett [utbildningsprogram](#) på nätet som gör det möjligt för gymnasieelever att lära sig om EU-domstolen från klassrummet. Under år 2025 deltog 412 gymnasieelever i distansutbildningsprogrammet.

15 987 besökare varav

4 647 jurister

Virtuella besökare: 4,2 %

2 557 besökare när EU-domstolen höll öppet hus

2 080 pressmeddelanden

593 informationsbrev

469 "snabb info"

12 181 svar på begäranden om upplysningar från EU-medborgare (telefonsamtal och e-postmeddelanden)

Förstå EU-domstolens dömande verksamhet

De pressansvariga på EU-domstolens direktorat för kommunikation är utbildade jurister, och deras uppgift är att förklara domar, beslut och förslag till avgöranden samt pågående mål för journalister och andra intresserade. De tar fram pressmeddelanden för att journalister och jurister ska kunna hålla sig uppdaterade i realtid om domstolens och tribunalens avgöranden. Till personer som anmält sig till EU-domstolens [press- och informationsavdelning](#) skickar de pressansvariga ut regelbundet utkommande informationsbrev om händelser i domstolskalendern (muntliga förhandlingar, sammanträden för avkunnande av dom och föredragning av förslag till avgörande) och viktiga nyheter rörande institutionen, tillsammans med "snabb info" i mål som inte täcks av något pressmeddelande. De besvarar dessutom e-postmeddelanden och samtal från medborgare till EU-domstolen om olika aspekter av dess verksamhet (information om förfaranden, förklaring av en dom, upplysningar om EU-domstolens roll, hjälp med webbplatsen osv.).

Håll dig uppdaterad via EU-domstolens sociala medier

EU-domstolen finns på sociala medier för att kunna sprida information snabbt och omedelbart. EU-domstolen har konton på [LinkedIn](#) och [Mastodon](#), två konton på X (ett på [franska](#) och ett på [engelska](#)) och konton på [Bluesky](#) och [Threads](#). EU-domstolen har även en kanal på [WhatsApp](#) och en [YouTube-kanal](#) som finns tillgänglig på samtliga 24 officiella EU-språk. EU-domstolens YouTube-kanal innehåller förutom avsnitten från Curia Web TV korta filmer och videoanimationer riktade till allmänheten som förklarar vilken påverkan EU-domstolens rättspraxis har på medborgarnas vardagsliv. EU-domstolen lade ut två nya videor på sin YouTube-kanal under 2025:

Öppenhet i domstolsprocessen

[Se videon](#)

Vad händer när ett land inte följer EU-rätten?

[Se videon](#)

EU-domstolens konto på [Instagram](#) skapades år 2025 och riktar sig till en bredare och yngre publik och lyfter samtidigt fram EU-domstolens arbete genom visuellt engagerande innehåll.

Antalet följare på EU-domstolens samtliga plattformar ökar stadigt, vilket vittnar om allmänhetens intresse för dess verksamhet.

384 185 följare på LinkedIn

+ 29 % jämfört med år 2024

5 271 följare på Mastodon

3 465 följare på Bluesky

2 606 följare på Instagram

145 följare på Threads

164 725 följare på X

120 000 följare på YouTube

+ 33 % jämfört med år 2024

Följ förhandlingar och avgöranden i realtid

EU-domstolen erbjuder webbsändningar av förhandlingar för att göra sin dömande verksamhet mer lättillgänglig för allmänheten.

Sammanträden där EU-domstolens domar avkunnas och generaladvokaterna föredrar sina förslag till avgörande sänds direkt. Detsamma gäller vissa domar och förslag till avgörande från tribunalen. Sändningen av domstolens muntliga förhandlingar måste enligt rättegångsreglerna ske med fördröjning. Detta gäller förhandlingar där domstolen sammanträder i plenum, i stora avdelningen eller, i undantagsfall, i en avdelning med fem domare. Videoupptagningar av muntliga förhandlingar finns tillgängliga på webbplatsen Curia i en månad.

Viktiga domar presenteras på ett tydligt och lättförståeligt språk av en domare som har deltagit i målet, i form av ett videoreferat som är några minuter långt (se mer i kapitlet "[Ökad insyn i EU-domstolens arbete](#)").

Före sändningen av den muntliga förhandlingen publiceras en förklarande sammanfattning av målet på de språk som kommer att användas vid förhandlingen. Sammanfattningarna publiceras på EU-domstolens webbplats och sociala medier.

4

En miljömedveten
institution

EU-domstolen driver sedan många år en ambitiös miljöpolicy som utgår från de strängaste kraven i fråga om hållbar utveckling och respekt för naturresurser. Detta engagemang har sedan år 2016 erkänts genom EU-domstolens Emas-certifiering. Emas (Eco-Management and Audit Scheme) är en EU-reglerad certifiering som beviljas organisationer vars miljöpolicy och hållbara arbetsmetoder uppfyller strikta normer.

Under 2024 (det senaste året för vilket en licensierad extern kontrollant i oktober 2025 granskade och validerade miljöprestandan) gjorde EU-domstolen, precis som under varje tidigare år, nya framsteg på miljöskyddsområdet.

Dessutom har EU-domstolen återigen sparat energi genom en avsevärt minskad värme- och elförbrukning. Resultatet är desto mer anmärkningsvärt sett till att en komplett laddstation för el- och hybridfordon togs i bruk under år 2024.

Insatserna för att minska pappersförbrukningen bär också frukt. I synnerhet fortsätter användningen av kontorspapper att minska markant, till följd av förändrade arbetsvanor och den pågående digitaliseringen av processer och dokument.

Koldioxidutsläppen, som har minskat betydligt sedan år 2015, visar nu en tendens att stabiliseras. Denna positiva utveckling visar på den konkreta effekten av de projekt som genomförts under de senaste åren, men vittnar också om personalens dagliga engagemang i de åtgärder som tas fram som en del av Emas-policyn.

Tack vare den miljöprestanda som uppnåddes år 2024 och den strikta efterlevnaden av kraven i Emas-systemet förnyades EU-domstolens Emas-certifiering för en tredje gång under 2025. EU-domstolen går därför in i 2026 – som markerar tioårsdagen av dess Emas-registrering – med samma beslutsamhet och ambition att begränsa sin miljöpåverkan.

Miljöindikatorerna för vattenförbrukning, avfall, papper, uppvärmning och el motsvarar 2024 års indikatorer. Förändringar mäts i förhållande till år 2015 som är referensår för Emas-systemet.

Insatser för miljön

- 🌿 Förbättrad avfallsåtervinning och minskad användning av engångsplast
- 🌿 Deltagande i låncykelsystemet Vel'OH! och stöd till resor med cykel och med tåg för gränsarbetare
- 🌿 Installation av laddstationer för elbilar
- 🌿 Förbättring av infrastrukturen för uppvärmning, ventilation, luftkonditionering och belysning
- 🌿 Drift av solcellspaneler på en yta av 3 466 m², som producerar 350 204 kWh (vilket motsvarar årsförbrukningen för 92 luxemburgska hushåll)

Resultat i siffror

– 40,1 %
kontors- och matavfall
(kg/HTE)

– 25,6 %
vattenförbrukning
(m³/HTE)

– 64,2 %
pappersförbrukning (kg/HTE)

– 29,3 %
elförbrukning (kWh/HTE)

– 37,5 %
energiförbrukning för
uppvärmning (kWh/HTE)

– 27,0 %
koldioxidutsläpp
(kg CO₂/HTE)

Heltidsekvivalenter (HTE) är en enhet som gör det möjligt att mäta yrkesaktiviteten, oberoende av skillnader i veckoarbetstimmar mellan olika anställda till följd av olika arbetsformer.

5

Framåtblickar

↘ 2026 – ett år inriktat på innovation och dialog med medborgarna

År 2026 ser ut att bli ett viktigt år för EU-domstolen, där fokus kommer att ligga på genomförandet av projekt med tydliga mål: att föra EU-domstolen närmare allmänheten, att öka insynen i EU-domstolens verksamhet och att förbättra tillgången till institutionens rättspraxis, både för medborgare och jurister.

Detta fokus tar sig framför allt uttryck i lanseringen av EU-domstolens **nya webbplats** som syftar till att modernisera och göra information om EU-domstolen mer lättillgänglig för olika intresserade målgrupper. Webbplatsen Curia är resultatet av en genomgripande omarbetning där användarupplevelsen stått i centrum och den nya webbplatsen erbjuder sedan januari 2026 en tydligare och mer intuitiv navigering. Omarbetningen bygger på en fullständig omstrukturering av informationsarkitekturen, en utveckling av innehållet, som nu utformats med ett tydligt och begripligt språk, samt en enklare och mer avskalad grafisk design.

Den nya webbplatsen har en **modernare sökmotor** som gör det möjligt att göra snabbare och mer exakta sökningar av all information och i alla resurser som EU-domstolen har, både för allmänheten och för jurister. En första version erbjuder redan fulltext- och metadatasökning efter dokument, med tillägg av nya funktioner. Ett mer avancerat gränssnitt, där de tänkta användarna är jurister, kommer snart att lanseras och erbjuda mer riktade sökningar med flera sökkriterier.

Användarmönstren är under konstant utveckling, i synnerhet med hänsyn till den ökande betydelsen av audiovisuella medier. Den nya webbplatsen innehåller därför också en innovativ nyhet som lanserades i samband med omarbetningen, nämligen **plattformen Curia Web TV**. Som ett komplement till pressmeddelandenas textuella information sänder Curia Web TV – både på webbplatsen och på sociala medier – en rad flerspråkiga program, med målet att öka allmänhetens kunskap om institutionen och öka insynen i dess verksamhet.

Sändningstablån baseras på domstolskalendern, och sändningarna består av förklarande sammanfattningar av förhandlingar och direktsändningar av förhandlingar, direktsändningar av sammanträden för föredragning av förslag till avgörande och sammanträden för avkunnande av dom samt videoreferat som presenteras av ledamöter i båda instanserna, i vilka de kortfattat förklarar de aktuella avgörandena.

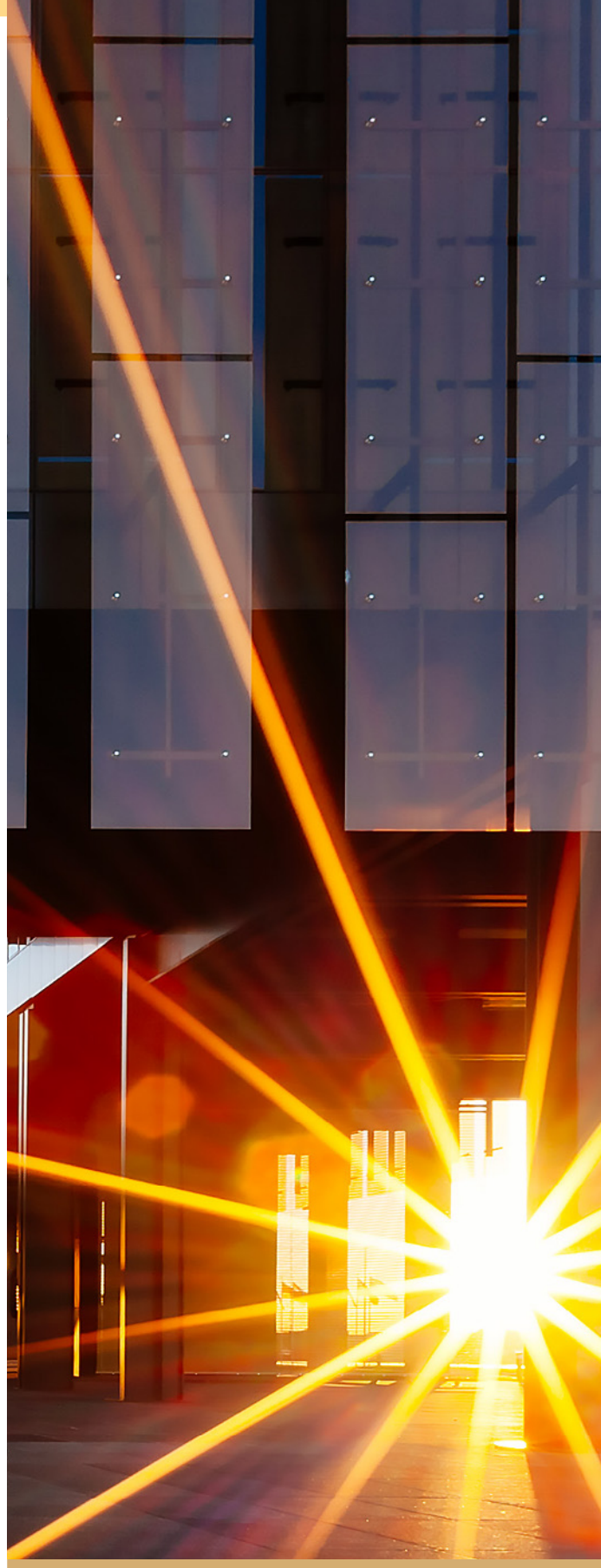
Förutom att täcka de senaste rätts- och domstolsnyheterna erbjuder Curia Web TV program med intervjuer och presentationer, samt bevakning av de viktigaste institutionella händelserna, vilket ger en levande, lärorik och konkret inblick i EU-domstolens dagliga arbete.

Tre egenproducerade program avsedda för olika målgrupper sänds regelbundet på plattformen. Det första är "Cour des citoyens" (Medborgarnas domstol), ett pedagogiskt program riktat till allmänheten, som förklarar EU-domstolens sammansättning, behörighet och uppdrag och som med konkreta exempel illustrerar hur EU-domstolens avgöranden påverkar medborgarnas vardag. Det andra är programmet "Bright", som vänder sig till en yngre generation. Det är ett kort, lättsamt program som är fritt från jargong och fyllt med infografik, animationer och frågor från unga besökare. Det syftar till att öka intresset för den europeiska integrationen och

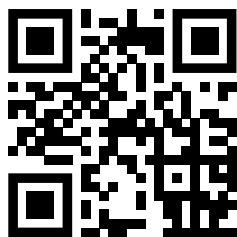
förklara EU-domstolens avgöranden utifrån frågor som rör människors vardag. Slutligen riktar sig programmet "Open Court" i första hand till en publik med fackkunskaper och ger ordet till institutionens ledamöter. Genom specifika teman belyser programmet EU-domstolens uppdrag och funktion, EU-rättens grunder, medborgarnas roll och förhållande till institutionerna, yrket som domare och generaladvokat, karriärvägar till EU-domstolen och grundläggande juridiska frågor.

När EU-domstolen omfamnar ny teknik är institutionens blick riktad mot framtiden. Detta betyder inte att den bortser från sin historia och de milstolpar som har präglat EU-rättens utveckling, där stadgan om de grundläggande rättigheterna är ett särskilt viktigt landmärke. För att fira 25-årsjubileet av Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna – som undertecknades i Nice den 7 december 2000 – kommer EU-domstolen i början av 2026 att anordna ett **särskilt Domarforum** ägnat åt de stora och grundläggande frågor som formade stadgans ursprung, dess utarbetande, dess framtidsutsikter, förankring i EU:s grundläggande värden och roll i de nationella rättssystemen. Dessa diskussioner kommer att involvera domare från samtliga medlemsstater och ligga till grund för djuplodande bidrag rörande stadgans nuvarande roll och framväxande utmaningar i fråga om ett effektivt domstolsskydd och skydd för privatlivet i Europa.

Genom dessa initiativ är förnyelse och öppenhet ledstjärnan för EU-domstolens verksamhet. Lanseringen av den nya webbplatsen och av Curia Web TV återspeglar, tillsammans med moderniseringen av sökmotorn, en vilja att göra EU-domstolens verksamhet mer tillgänglig och begriplig, samtidigt som stadgans 25-årsjubileum påminner oss om att stadgan är ett konkret uttryck för de individuella rättigheter som medborgarna garanteras genom EU:s rättsordning. Sammantagna vittnar dessa åtgärder om en tydlig ambition: att föra EU-domstolen närmare medborgarna genom att befästa ett direkt förhållande med dem, grundat på tillit och det effektiva skyddet av deras rättigheter.

Följ rättspraxis och andra nyheter från domstolen
curia.europa.eu

Europeiska unionens domstol

L-2925 Luxemburg

Tfn +352 4303-1

Färdigställd i februari 2026 / Uppgifter per den 31 december 2025

Layout: Europeiska unionens domstol / Direktoratet för kommunikation / Enheten för publikationer och elektroniska medier, 2026

Varken Europeiska unionens domstol eller någon person som agerar för institutionens räkning är ansvarig för hur nedanstående uppgifter används.

Luxemburg: Europeiska unionens publikationsbyrå, 2026

© Europeiska unionen, 2026

Kopiering tillåten med angivande av källan.

Alla bilder © Europeiska unionen, om inte annat anges. Sidan 9 © European Law Moot Court; sidan 15

© Gabinete do Presidente, Supremo Tribunal de Justiça; sidorna 98–99 och 101 © Gediminas Karbauskis.

Tillstånd för användning eller mångfaldigande av delar som inte ägs av Europeiska unionen kan behöva sökas direkt från respektive upphovsrättsinnehavare

Print	ISBN 978-92-829-5093-7	ISSN 2467-1436	doi:10.2862/2779974	QD-01-25-007-SV-C
PDF	ISBN 978-92-829-5092-0	ISSN 2467-1665	doi:10.2862/3217849	QD-01-25-007-SV-N
HTML	ISBN 978-92-829-5121-7	ISSN 2467-1665	doi:10.2862/1057584	QD-01-25-007-SV-Q

EUROPEISKA UNIONENS DOMSTOL

Direktoratet för kommunikation
Enheten för publikationer och elektroniska medier

